

FLODAORDI

CANONICI REMENSIS

OPUSCULA METRICA

NUNC PRIMUM IN LUCEM EDITA.

41 Codex Mazarinus signatus L. D. 2004, chartaceus in-4°, sæculi xvi ineuntis, olim cœnobii Carmelitarum discalceatorum Paris. 2° Cod. biblioth., S. Genovefæ Paris., membran., in-4°, sæculi x, notatus 4 Y, caractere scriptus grandi et nitido. Initio et in fine mancus est; incipit: *Primitiis nostris*, vers. 8 cap. 1 lib. i De triumphis Christi sanctorumque Palæstinæ; desinit *ad ista hæc*, vers. 184 cap. 4 lib. v De triumphis Christi apud Italiam. Initio hæc leguntur recentius assuta: *Anno MDCCXLVI mem ranaceum hunc codicem, primæ Christianæ pietatis fragrantem odore, egregio prisca characteris apice spectatissimum, ab atavis, ut nobilitate generis sic virtute et doctrina insignibus, hereditario jure sibi transmissum D. Franciscus de Martigny, Laudunæus, vir moribus antiquis (quod rarum) et singulari annorum 86 (utinam plurimum!) numero venerandus, sponte largitur canonicis regularibus protoregalis basilicæ S. Genovefæ Parisiensis in perenne grati animi erga regni patronam monumentum. Is, S. Leodegarii Suessionensis sub eorumdem canonicorum regimine parochianus altare parochiali ministerio destinatum ex ligneo marmoreum et quatuor staturis elegantibus ornatum, sex altaris candelabra mediamque Crucifixi effigiem ex æreis argentea ipsaque affabre elaborata, vestes sacras in solemnioribus sanctuarii et chori officiis adhibendas, ex vulgaribus magnificas, fieri propriis curavit impensis.*

INVOCATIO

Lux immensa Deus, mundum fulgore serenans,
 Ætheraque æternæ collustrans lucis amœno,
 Siderco astriferum pingis qui lumine cœlum:
 Qui mare, qui terras diva ratione coerces,
 Aera plumigeris exponis, nautibus æquor;
 Graminibus silvisque virentia rura venustans,
 Diversi generis formæque animantibus imples:
 Queis hominis cunctoque orbi præponis honorem,
 Quem signare tui statuisti lumine vultus,
 Inspirans animam cœlestis imagine comptam
 Splendoris, superæque infundens stemmata lucis,
 Secernis sensu reliquis animalibus alto.
 Quem desciscentem tenebris a lumine summo.
 Tartareis addictum umbris et ad ima volutum,
 Per veram, testem (144) radiantem lumine lucem,
 Perque pios comites cœli candore nitentes,
 Ad verum revocas lumen vitamque perennem
 Præcipui divina raptum ditone triumphi
 Sensibus inde meis, vero de lumine lumen,
 Illustrans animos, tua dicere carmine nitor
 Celsa tropæa, quibus servos super astra decoras
 Flamme corda replens, almo tu dirige sensu,

A Da votis celebrare tuos modulisque triumphos
 Queis cœlo terraque tui comuntur alumni,
 Virtutum pennis astrorum celsa petentes,
 Luceque cœlesti rimantur cæca profundi:
 Flores qui rutilos fructusque dedere beatos,
 Sordida dum gregibus removes animalia mundis,
 Quos validæ pietas fidei super omnia mundi
 Regna levat, cœlique altis in sedibus aptat,
 Nectare quæ divo gaudent ac lumine summo,
 Sæculaque irradiant verbis palmisque coruscis.
 Non ego cuncta meo conor concludere cantu
 Quæ maris exsuperant undas et sidera cœli;
 Læta sed ingrediens aliquos decerpere flores
 Tendo vireta quibus nexum volo pingere sertum;
 Ut dum bella cano celebresque retexo coronas
 Quorum digna tropæa humili describere voto
 Nitor, eis valeam sævum auxiliantibus hostem
 Vincere serpentisque dolo evadere vafri,
 Livida sic possim lacrymis commissa piare,
 B Fletibus ut Stygias merear restingere flammæ;
 Vellereque indutus, vacuatis sordibus, albo
 Purgantis mundum dextris admittier Agni.

DE TRIUMPHIS CHRISTI SANCTORUMQUE PALÆSTINÆ LIBRI TRES.

INCIPIT LIBER PRIMUS

CAPUT PRIMUM.

De locis corporali Christi præsentia insignitis (145).

Bethlem regiparens, Davidis origine clara,
 Regum regis ovans rutilo sed clarior ortu,

(144) Litteræ vocis hujus in ms. intricalissimæ.
 Superscriptum *testem*, sed sine sensu.

Quæ Christi cunas meruisti visere primas,
 Prima Deum cernens humano corpore tectum,

(145) Greg. Turon., lib. ii De gloria martyrum,
 c. p. 1.

Angelico doctis monitu pastoribus. In te
 Cœlicus ostensus panis quo vivere gaudent
 Agmina celsa poli, gaudet quo vivere mundus,
 (146) Primitiis nostris, in te salvatio nostra
 Visa, docente astro, donataque munere digno,
 Hisque fides toto ut maneat devotior ævo,
 Virginis ex haustu sacrati hæc ipsa Mariæ
 Stella nitens putei signatur fonte tueri,
 Omnibus haud passim, mundis modo corde, resecta
 Quæ tenebrosa diu, quæ perfida corda gerebas,
 Cœli lumen humi latitans Ægypte reservas.
 Nazara, magnifico felix splendescis alumno
 Qui terrena fovens, cœlestia luce serenat,
 Humanasque animas supero fulgore decorans.
 De propria virtute sui bona cuncta ministrat.
 Quæ pridem tenebris errans, Galilæa, latebas,
 Suspice progressum lumen de lumine verum.
 Tu quoque, digna Cana, grato lætare decore
 Quo validum vini concepit lympha saporem.
 Finbria contactos medicantis Gennesareos.
 Morborum ægrotos, pulso dat turbine lætos.
 Villa Capharnaum. virtutum munere pinguis,
 Ditescens harum late respergis odorem,
 Quo variis properant gentes regionibus uti
 Et flamen vitæ sensu captare fideli
 Sidonis Tyriique viri, Syriæque coloni,
 Plebes Judææque Samaritumque catervæ.
 Bethaniæ tellus, gemina virtute refulges :
 Aret qua sterilis, surgit de morte fidelis.
 O Solymæ nomen, quoniam te carmine pangam !

A O Jerusalem, pacis quæ visio dicta
 Pacificum regem spernis ! Quid munia pacis
 Amittis, proprii contraria nominis, audens
 Auctorem pacis, qui conciliare supernis
 Res petit humanas, pessumdare. Perdita quærens
 Terribili spectas morientem pessima vultu.
 Quod pavefacta metu fugiunt elementa videre !
 Terra tremit, radios condit sol luce fugata,
 Saxa crepant, nomumenta patent, sunt carbasa
 [scissa ;
 Durior et saxis nescis fera scindere corda !
 Funditus eversam, quo prodente reatu
 Novimus, et dignas solvisse piamine pœnas.
 At nunc in melius reparata nitens, pretiosæ
 Ligna crucis servas, et celsa tropæa resignans,
 B Dum jam Christiferum placamus honore sepulcrum,
 Unde inferna petens portas confregit Averni
 Agnus, et exurgens tumulo spolia ampla reduxit.
 Inclyta qua niveo tellus radiata decore,
 Corporis ac summi tactus oppleta vigore,
 Hausta replet variæ mundum splendore nitelæ :
 Morbida membra levans, atque atra venena repel-
 [lens.
 Quare nunc magis es toto venerabilis orbe
 Quam quondam unius curans solemnia gentis,
 Mons uber, mons exultans, mons pinguis olivæ,
 Immarcescibili retinens vestigia feno
 Felix, quæ Domini, Patris solium subeuntis,
 Impressere pedes, cœli convexa petentes.

CAPUT II.

De ecclesia beata Mariæ (147).

Felix o vallis Josaphat, quæ membra beatæ
 Virginis atque Dei genitricis habere locata
 Digna reperta quidem, sed non abscondere mundi
 Digna diu stellam, divini luminis aulam,
 Luce coruscantem, quam splendida lilia vallant,
 Humano generi, rutilans quæ janua lucis
 Effulsit, cœlique palatia celsa reclusit.
 Constantino aulam cujus fabricante parandam,
 Traditur huc vastas illum applicuisse columnas
 Aptandas operi, tum nisibus ordine plures
 Artifices trivisse dies, nulla arte juvante.
 Cassato tandem ingenii conamine cuncto,
 Virgo benigna docet qua sint virtute locandæ :
 Admonet ædicolam, post irrita cœpta soporum,

C Arti quid jungat, divinis terrea cedant :
 A ferulis pueros tres evocet, hacque juvetur
 Innocua annitente manu ; superetque laborem.
 Mature surgens monitus ille edere certat
 Pusiolosque schola tres acciet, utque probetur
 Simplicitate Deum gaudere, patratur in hora
 His quod multa virum manus arte moraque nequi
 [vit,
 Alma quidem puero quæ præbuit ubera Christo,
 Sola Dei genitrix, et virgo puerpera sola,
 Quæ cœli fovit regis puerilia membra,
 Parvorum rectrix et simplicitatis amatrix
 Enitet, exemplisque probat se noscere parvos.

D

CAPUT III.

De puero ab igne liberato (147).*

Sic puerum truciore rogo Babylonis adactum,
 Quem pater, aspidibusque ferisque ferocior ira,
 Ignibus injectum. superaddens robora flammis,
 Paupoli pastum clausit, flagrante camino,
 Contutum patriis vetuit fornacibus uri :
 Qui dum, matre gemente, omni concurritur urbe,

Mollibus ut plumis, roseis discumbere prunis
 Cernitur, et raptus populi stipante corona,
 Quæritur ut superet tam vasta incendia salvus ?
 Illa, infit, mulier cathedra quæ sedet in aula
 Qua sumpsi panem, puerum sinuamine gestans,
 Palliolo me contexit ne tangeret ignis.

(146) Hic incipit codex ms. bibliothecæ S. Genovesæ
 Parisiensis.

(147) Greg. Turon. ubi supra, cap. 9.

(147*) Greg. Turon. ubi supra, cap. 10.

CAPUT IV.

De beneficiis quibusdam præstitis per beatum Mariam (148),

Colligit hæc parvos hac simplicitate nitentes,
Quos ubicunque tegens, mundo solatur in omni.
E quibus in Solyma plures tutatur ; egentes
Confovet ac vitæ suffragia præstat alumnis :

A Et stipis indignis victus solamina confert :
Horrea vel subitæ replens cumulamine frugis,
Sacra vel aureolis onerans altaria massis.

CAPUT V.

De quodam pignora Dei Genitricis ferente (149).

Ipsius hinc quidam sumens pia pignora, morbo.
Lepræ exutus aquis Christi baptismate sacri
(Sæpe quibus tali plures a labe levantur),
Dum repetit patriam, deserti interna latrones
Perscrutans palitur, gerulus nudatur-amictu,
Munera capsâ tegens rapitur, fulvumque putata
Occultare dolum, spem fracta intercipit auri ;
Moxque pyra accensa flammis inventa retrudunt,

Prosubiguntque flagris captum, plexumque rel
[quunt
Vix ille exurgens, cinerum ut recidiva recepta
Respicit, incensis astrata immunia prunis,
Nescia fervoris, pretiosa jacere talenta,
Ipsaque despecto renitentia tegmina fumo ;
Non sensisse ignes, omnem sprevisse vaporem.
Immemor hinc pœnæ gaudens data præmia tollit,
B Latus iter carpit, cœpto in sua tramite ducit.

CAPUT VI.

De fluentis Jordanicis (150).

Vulnera prædictis qua plura lavantur in undis
Corporis atque animæ, mulier quas mœnibus olim
Hiericunteis nimiis addicta piaculis,
Solemni de more petens, permista piorum
Agminibus, fluctus dum nititur amnis inire,
Aversi fugiunt, liquido renuente fluente,
Tam diri infando sceleris contaminate tangi.
Improba cedentes sequitur per limpida lymphas .

Marmora, sacratas contingere nec valet undas,
Ulteriora petens amnis, linquensque meatum.
Mirari præstat populos. edisserat actus
Conscia flagitii rogitant, serit illa patrata
Expositæ narrans partus edente reatu
Admissa octonæ sibi parricidia prolis.
Cujus dum plebes scelera expurgarier orat,
Affusa hæc precibus, facinus ne duplicet efflat,

CAPUT VII.

De sancto Joanne Baptist.

Vates quo nemo in muliebria pignora major,
Hic undis primus docuit peccata lavari ;
Ablutorem orbis dignus quoque tingere lymphis,
Iusuper assertis gaudens se impendere vari,
Reliquias qui almi spargit dum corporis orbi,
Panditur egregiis mundum lustrare tropæis.
Urbs ab Alexandro ducens clarissima nomen,

C Et caput Ægypti, spectabilis æquore magno,
Clarior ejus adest membris, ubi prædita fulget :
Ossa Palæstinæ cujus collecta Sebastæ,
Ignibus erepta, et Solymis perlata Philippo,
Patris Athanasii sunt hoc legata fidei.
At caput herois positum Phœnicide messe
Festivi cultus clarè celebratur honore.

CAPUT VIII.

De apostolicis Petro et Paulo.

Roma, caput præstans orbis præclara triumphis,
Jam magis celsa fide Christi præclarier esse
Cœpisti, fidei patronis fulta beatæ,
Cœli clavigero pastorum principe Petro
Doctrinæque typo, doctorum præduce Paulo.
Hebræis quorum præceptor deditur alter,
Absolvens verboque ligans se iudice mentes,
Arbiter Ecclesiæ, dictat ceu Spiritus illi
Discretis pœnas meritis, vel præmia reddens.
Muneris hinc proprii fur labitur, uxor et hærens,
Simon fraude perit, Thabitas de funere surgit,
Surgit et Æneas, et non numeranda caterva,
Alterarat verboque replet gentilia corda

Quem vertens cœlo alloquitur divina potestas,
Prorsiensque poli cupidum ad fastigia tollit:
Et docet in cœlis, terrenas unde doceret,
Pasceret ac mentes, sacri qui semina verbi
D Orbe serit toto, sanat quoque corpore multos,
Et juvenem de morte levat, sed plurima corda.
Illi te sublimis cœli super astra ferentes,
Instrumenta ferunt de te per climata mundi
Militibus pacis, per quæ victoria surgit.
Quorum, Petre, crucem, gladium, pie Paule, Nen
[nis
Passi, præcelsas meruistis in æthere sedes.

(148) Greg. Turon. ubi supra, cap. 11.

(149) Greg. Turon. ubi supra, cap. 17.

(150) Greg. Turon. ubi supra, cap. 88.

CAPUT IX.

De Jacobo fratre Domini.

Ælia nunc, Jerusalem, quæ versa vocaris
 Jam renovata, crucisque gerens miranda tropæa
 Christi, servorumque ejus venerare sepulcra,
 Quorum post Dominum Jacobus tibi regmina pri-
 [mus
 Continuat fidei, legitur qui frater lesu
 Sacratui (*sic*) servans, Justus cognomine dictus,

A Æditus a sociis te primus episcopus ornans,
 Arentis plebis qui pectora sicca rigando,
 Luminis e radiis terebrans nigrantia corda,
 Dum docet excelsa super astra sedere magistrum.
 Parietibus templi dejectus et hostia factus,
 Excipitur cælo, populo quoque teste beatus.

CAPUT X.

De sancto Joanne apostolo.

Sic Ephesum Christo dilecti membra Joannis
 Extollunt, ejus superat facundia mundum.
 Qui casto zelo præclari velleris Agnum
 Zebedeo patre dimisso, cum fratre secutus,
 Ipsi præ reliquis speciali jungitur unus
 Affectu, capiens æterno dogmata vitæ

Fonte, supra pectus dignus recubare Magistri.
 In cruce confixus matri, quem manda, adesse
 Virgo sacer sacræ custos ut virginis exstet.
 Quique fide fortis violentos passus agones.
 Exsilio trusus didicit mysteria cæli,
 B Ore tonans, animam regnis, dat membra quieti.

CAPUT XI.

De Jacobo fratre sancti Joannis.

At fratris Jacobi, Gallæcia, corpore fulges,
 Qua capit extremum locuples Hispaniâ finem.
 Præcipui pastoris erat qui fidus alumnus,
 Nam vidit Dominum qualem per sæcla videbit:
 Excellens adeo meritis, ut tertius esse
 Ipse mereretur testis, cum gloria Christi.

Clarificum propriæ lucis monstrare nitorem
 Discipulis vellet, quibus hæc spectare dedisset,
 Pollicitus mortem non his prius esse videndam,
 Quam daret his lumen venturi cernere regni.
 Hunc gladio Solymis, Herodes sæve, necasti,
 Sed metas orbis. te damnato, ille decorat.

CAPUT XII.

De sancto Andrea.

Andreas, pollens opere et sermone virilis,
 Splendoremque calens divinæ visere lucis,
 Inter discipulos renitebat mente Joannis.
 Audiit at Christum ut peccamina tollere mundi
 Hunc mox est pedibus modo non, quin corde secu-
 [tus,
 Repperit et veram lucem, flammante lucerna,

C Ad quam germanum deducit amore colendam.
 Hic Scythiæ populis ubi dulcia verba salutis
 Tradidit, exemplum sequitur quoque Morte Magi-
 [tri,
 Dum crucis amplexus votis est cordis adeptus.
 Ossa beata Patris retinebat Achaica cujus,
 Constantinopolis quæ nunc venerantur honorat.

CAPUT XIII.

De sancto Matthæo.

Justitia donate Dei, Matthæe, refulges,
 Quem de publicola sanctum, de divite largum,
 De exactore pium Dominus dedit esse datorem,
 Et de jure fori juri tulit ætheris alti.
 Christi Evangelicum primus sermone paterno
 Scribis, ut excelsus serviles induit artus.
 Quocirca facies cælestis gloria currus

Te monstrans hominis, celsum super æthera trans-
 [fert,
 Qui postquam, lucem tenebris inferre parando,
 Æthiopum gentem, peccato et corpore nigram,
 Candorem nitidum docuisti sumere Christi.
 D Martyrii palmam cælique mereris honorem.

CAPUT XIV.

De sancto Philippo.

Excellens tumulo Hierapolis aucta Philippi,
 Qui Verbi Patrem, vero de lumine quærens,
 Discere promeruit Genitum Genitoris habere
 Fulgorem, parili lucem de luce micando,
 Virtutemque Patris Nati virtute nitere.
 Atque Patrem in Nato, Natumque in Patre manere,
 Et viso Nato, Patrem quoque rite videri.

Hancque fidem Scythiæ populis spargens pius im-
 [plet
 Barbaricas largo doctrinæ semine terras.
 Hinc post ecclesias structas, quas ordine sacro
 Disponit, vastis Asiæ pia dogmata vitæ.
 Prodigus ore scribit, cælique in sede locatur.

CAPUT XV.

De sancto Thoma.

Thomas, qui Didymus, latus inscrutatur apertum
 In cruce confixi mucrone satellitis Agni:
 Quo dubitante, fides nobis firmatur herilis,
 Lege necis Christum vitæ remeasse soluta;
 Dumque cicatrices digiti moderamine tractat,
 Maxima sanantur dubitantis vulnere cordis,

A Omnis et in nostra curatur mente cicatrix,
 Dum patuit Christum vera cum carne redisse.
 Hunc ubi jam Parthis ac Medis semina verbi
 Respergit, pro rege suo videt India passum,
 Unde probæ studio translatum plebis Edessem.
 Fertur corpus humo cælo mens iaditur alto.

CAPUT XVI.

De sancto Bartholomæo.

Suspendentis aquas natum quem gratia fecit,
 Bartholomæe sacer, veræ tu vitis haberis
 Fructificus palmes, huic indiscissus adhærens
 Fecundosque ferens apto pro tempore botros,
 Unde merum fidei longe lateque propinans,
 Hoc sobriis large tribuis; quod et India sumpsit,

In qua glorificum pro Christi nomine cursum
 Consummans gladio, cæli secreta petisti.
 Insula, quam Liparim dictam Siculi maris undæ
 Dant, tua suscepit terra Gangetide membra,
 Insignes valida referenti amorte triumphos,
 Quæ Beneventanam tutantur tegmine plebem.

CAPUT XVII.

De sanctis Simone et Juda.

Simon Zelotes, Chananæus idemque vocate,
 Scilicet hoc vico ducens cognomen, aquarum
 In quo materies, in vini versa vigorem,
 Ostendit Christum rerum Dominum esse potentem.
 Ægyptus, veterum sacris maculata deorum,
 Tetra dente capit vim Verbi jure perennis.
 At Juda Jacobi, Tadeus quoque qui vocitaris
 (Longe ab eo distans Dominum qui prodidit orbis),
 Lebbæum sed enim memorante corde vocatum,
 Corculus in nostra latum quod voce sonabit,
 Luminis aspersisti inter duo flumina semen
 De medio patriæ fluviorum nomen habenti.

B A pastore bono vereque potente magistro
 Ambo doctrinæ capientes munera sacræ,
 Sal terræ facti, stolidas condire parati
 Mentis, lux dicti, tenebras depellere docti.
 Quas ubi diversis regionibus ore fugastis,
 Persidis ingressi penetratis regna minacis,
 Sicut oves prompti in medio properare luporum,
 Astu serpentis cum simplicitate columbæ
 Callentes, qui plura Deo dum lucra parastis,
 Innumero Christi populo pia sub juga ducto,
 Martyrii demum digno certamine cursum
 Explentes, animas cælo datis, ossa sepulcris.

CAPUT XVIII.

De sancto Matthia.

Matthia numero splendes electe replendo,
 Anteferens justo, Domini quem gratia sanxit,
 Sorte ministerii dignum, quo gaudia pacis
 Proferres mundo, duodenæ sedis adeptus
 In cælis apicem, cecidit qua proditor atrox
 Auctoris, propriæ quoque perditionis amator.

C Spiritus irradiat sanctus te pignore donans
 Muneris excelsi et supere charismate firmans,
 Ut testis Domini factus de morte triumpho,
 Visa feras oculis passim miracula Christi,
 Utque vocas cælis Judææ gentis alumnos,
 Cœlestis solii provectus honore quiescis.

CAPUT XIX.

De cæteris Christi testibus.

Culmen apostolici transegimus ordinis altum,
 Eximios modica titulos recinente Camena,
 Nomina signantes duodeno singula versu.
 At nunc militiam cæli fideique tropæa,
 Multiplices palmas infinibilesque coronas,
 Arte quidem nostra multo majora canamns,
 Et quæ Mæonium valeant evincere vatem

Materia, quin et nostrum superare Maronem,
 Bella tamen quæ quis gessit detexere nostri
 Non est propositi, cum nec numerare queamus
 Vel loca præ stricto sat erit meminisse relatu
 Quædam athletarum Domini celeberrima bustis;
 Inter quæ reliquis venerabili Ælia præstat
 Mirifico Regis monumento cuncta regentis.

CAPUT XX.

De David, Simeone et Anna.

Hic citharista catus mitis, pius atque fidelis,
 Rex David, cujus voluit de semine Christus,
 Jure pudicitæ sacrans sibi Virginis alvum,
 Sumere mortales humani corporis artus,
 In mausolæo legitur locuplete locatus;

D Sed Domino Phlegetontæas referente rapinas
 Raptus, et ætherea donatus creditur aula.
 Hic etiam plures, quos sæcula prisca tulerunt,
 Illustres positi reges sanctique prophetæ.
 Hic Symeon justus, celso qui Flamine clarus,

Responsum capit, haud unquam se morte obiturum
 Auctorem donec meruisset cernere vitæ:
 Quo viso petit absolvi sibi vincula carnis,
 Non metuens mortem, dignus quia visere vitam;
 Non mortis horrens umbram, quia noscere lucem,
 Paceque conspecta, cupiunt requiescere membra.
 Hic Phannel proles, viduis quoque forma salutis
 Anna prophetissa, tribui quæ nascitur Aser:

CAPUT XXI.

De sancto Stephano.

Isthic præcipuis quoque consummantur agones
 Militibus, quorum Stephanus certamine primo
 Post Christum lethi liventia tela triumphans,
 Nominis hinc proprii scitur cepisse coronam
 Tempore quo Dominus dirum cruce vicerat hostem.
 Nam dum levitas sacris assistere mensis
 Cœtus apostolicus, septem quos Spiritus almus
 Exornat, statuit, divino numine lectus
 His lucis locuples præponitur archidiacon.
 Mox imbrem sermonis agens, virtute coruscat,
 Prodigiisque novis populo nova fulgura monstrat.
 Quem contra Synagoga crepans Satanæ blateratu,
 Bellabat rabido, libertinique remissi,
 Atque nothi Cyrenenses fervore perusti,
 Turba et Alexandrinorum Cilicesque procaces,
 Aut Asiæ reliqui. Sed non superare sophiam
 Flamini aut sancti potuerunt sistere rivos.
 Captum concilio statuunt et magna queruntur,
 Mutandas legis Moysi quod traditiones
 Dixerit ab Jesu, templi accelerante ruinam.

In quorum medio velut angelus ore coruscus
 Voce tonans patria, sic lumine fulgidus infit:
 • Patres atque viri fratres, mea sumite verba.
 Majestate Deus radians apparuit olim
 Abrahæ nostro, placito sibi carne parenti,
 Præcipiens olli: Terra discede paterna
 Approperans aliis, tibi quæ monstravero, regnis.
 Chaldæa egrediens habitavit denuo Charran;
 Post obitumque patris hæc hunc deduxit in arva,
 Nec dedit hinc ipsi quantum pedis abdere passus
 Quit: tamen hæc ejus soboli tradenda spondit,
 Cum senior fessus carnali prole careret.
 Sed tua progenies alienis accola (dixit)
 Ruribus existet, graviter tractata per annos
 Ferme quadringentos, famulatu pessime pressa,
 Exiet atque loco mihi postmodo serviet isto,
 Judicio gentem cui servierit quoque subdam.
 Post testamentorum circumcisio sumpta,
 Procreat inde senex Isaac, quo natus Iacob
 Bis sex progenerat præclaro sanguine patres,
 Invidiæ Joseph quos vendere livor adegit.
 Hic Pharon ingreditur, Domino comitante superno,
 Omnibus eripuit salvans qui pestibus illum;
 Per quem mox sapiens Pharaoni et gratus habetur;
 Hunc qui præficiens regno præponuit et aulæ.
 Ægyptum inde onerosa fames Canaanque premebat;
 Excitat hæc primum patres angustia nostros;

Sedula quæ templo degens, jejunia ducens
 Crebra, Deumque rogans, servit cui nocte dieque
 Dona prophetiæ cœli charismata sumpsit:
 Emmanuel natum non solum digna tueri
 Vaticinans, in eo meruit quin famina ferre,
 Hunc multis positum prædicens esse ruinæ,
 Continuans quod et advenis surrectio multis.

Vendi ibi comperto frumenta videre Canopum.
 Hanc quoque dum repetunt, Joseph patet agnitus
 [illis]
 Quæ postquam Phario regi perlata feruntur,
 Patrem cum generis turba sibi poscit Ioseph
 Ad quem cum decies septenis quinque jugatis
 Descendit propriæ stirpis animabus Iacob.
 Qui postquam vita defungitur ipse, patresque
 Bis seni Sichem lati positique sepulcro
 Abraham pretio quod sumpserat Emor in empto.
 Tempore promissi properante quod ipse professu
 Abrahæ fuerat Dominus, plebs crevit et ingens
 Efficitur populus, donec rex nescius horum
 Eminent Ægypto, circumveniensque colonos
 B Addicit, diro proprios exponere letho
 Compellens genitos. Moyses tunc natus et æde
 Mensibus est patria latitans tribus abditus hosti.
 Gratus at Altithrono fluvii dum traditur ulvæ,
 Regigena raptus, fatus, vice prolis amatus,
 Artibus excellet Phariis, virtutis et actu
 Lustra gerens octo, meditatur visere fratres.
 Pelleumque virum Hebræo vim tendere cernens
 Percutit, atque suas retur sensisse propinquos,
 His per eum Dominus vellet quia ferre salutem.
 Quos imprudentes odio rixaque furentes
 Corripiens, audit, Princeps, aut arbiter ut sis
 Quis dedit, et nostras valeas finire querelas?
 Mene ut heri Pharium jugulo plectere colonum?
 Territus his Moyses disponitur advenaterræ,
 C Aufugiens Madian, bino est qua pignore mactus.
 Quadraginta annis illi hac tellure peractis,
 Angelus hic flagrante rubi monstratur in igne.
 Quo mirante facem scrutari remque parante
 Vox facta est: « Ego sum patrum Deus ipse tuorum.»
 Attonitus Moyses non audet cernere contra.
 Qui Dominus: « Pedibus tibi calceamenta resolve,
 Nam locus in quo stas constat quia terra sacrata est
 Verbera dura mei populi, Pelusia regna
 Quem retinent, vidi, gemitum quia auribus hausi
 Descendique tegendo illos quo missus abibis.»
 Hic Moyses, sibi prælatum quem ferre negarunt,
 Principis atque Redemptoris vice mittitur illis,
 Cælicola simul ostenso, comitante per ignem.
 His signis educit eos per rura Syenes,
 D Inque mari Rubro rutilans et in invia sicca
 Lustris octo prophetavit quoque, quo Deus (aiens)
 Tempus erit, vestris de fratribus excitet unum,

Tanquam me vatem, vos observabitis ipsum.
 Nempe erat Ecclesiae princeps deserta tenentis
 Angelico super alta Sina solamine fultus.
 Sumpsit enim vitae nobis dare verba, sed ejus
 Nolebant jussis nostri se subdere patres,
 Cordibus aversi duris, Aaronque jubentes :
 « Fac nobis quos nos volumus præcedere divos,
 Dux noster Moyses ubi sit nescire fatemur. »
 Tum bove conflato sacra libant more profano,
 In factis manuum lætati corde suarum ;
 Militiasque dedit Deus hos servire polorum,
 Ut Scriptura prophetarum sic patribus infit :
 Dum deserta terebatis loca, victima nunquid
 Avobis oblata mihi ? Domus arsit Iacob
 Sumpsistisque Moloch tentoria, sidera Rempha,
 Quas vos constat adorandas sculpsisse figuras.
 Quocirca ejciam vos mœnia trans Babylonis.
 Aulæum fuerat patribus per devia nostris
 Quod Deus ostenso docuit paradiamate Moysem.
 Hoc quoque cum Jesum nostri induxere parentes
 In terram, gentes, quam possedere, superno
 Expulsæ nutu, mansitque in tempora David,
 Qui gratus Domino petiit reperiret ut ædem
 Ipse Deo Jacob, Salomon struxit cui templum,
 Sed non excelsum manibus lita delubra claudunt
 Os vatis velut ipse sui testatur adimplens.
 Sedes est cœlum, basis est mihi terra pedalis,
 Quamque domum mihi condetis, loca quæve ma-

[nendi ?

Non mea celsa manus plasmans hæc omnia fecit ?
 Spiritui quoque vos almo contraire studetis
 Auribus incircumcisis, cervice procaci,
 Ut vestri ante patres jugulando sæpe prophetas.
 Infesti cunctis ; prænuntia verba locutis
 Adventus justi quem prodicione necastis ;
 Angelico legem quos percepisse relatu
 Constat, eam vere nec custodisse probatur

Martyris his verbis ingratis auribus haustis
 Viscera dissiliunt, rumpuntur corda furore,
 Stridula pressorum resonant crepitacula dentum.
 At martyr sanctus, præcelso Flamine plenus,
 Suscipiens cœlos, divinum cernit honorem.
 Et stantem a dextris æterni Patris Iesum,
 Sicque ait : « En video cœli mihi culmen apertum
 Atque hominis Natum Virtutis dextra tenentem. »

Auribus obstructis illi aera vocibus implent,
 Unanimesque petunt Stephanum simul impete torvo
 Urbeque propellunt lapidantque rei venerandum,
 Dira manus mitem, trux blandum, sæva benignum.
 Saxoso martyr venerabilis imbre petitus
 Invocat ; « Hanc animam, Jesu Domine, accipe. »
 [clamans.

Et positus genibus magna cum voce precatur :
 « Ne statuas illis, Deus, hoc sibi crimen inuri. »
 Quo dicto somnum pacis petit in nece fortem
 Invictumque tenens animum, quo concio victa est.
 Hoc vincens lapides, quoque pro lapidantibus orans.
 Nec potuere preces casso cecidisse profatu
 Martyris, ad solium sed conscendisse sciuntur

A Omnipotentis heri, dum Saulum mente furentem
 In nece tam sancta qui consentaneus esse
 Non timuit, versum videamus nomine, corde :
 De Saulo Paulum, patientem de cruce factum.
 Exsequias Stephani properant celebrare fideles,
 Atque timorati lacrymasque dedere profusas ;
 Gamalielque suo princeps qui rure locavit
 Ossa pii testis, cujus servantur agello,
 Donec Christicolæ fervens tribulatio pressat.

Postmodo septeno regnabat Honorius anno
 Et baptisterii Lucianus in æde cubabat :
 Mentis in excessu facto cui cernitur ecce
 Procerus placidusque senex, vultuque decorus,
 Barba promissa, candenti tectus amictu,
 Cujus in extremo radiabant margine pulchræ

B Contextæque cruces, auro pro limite limbi,
 Quique pedes caligis decoris munitus honesti
 Atque caducæo præsignis ductilis auri,
 Leniter attingens hunc, quo se Gamaliel
 Prodidit, egregius fuerat cui Paulus alumnus ;
 Addens, post aliquas cœpit quas ferre loquelas :
 « Cautela tumulos summa tu perfode nostros,
 Et patefac humili squalentia rure sepulcra. »
 Hoc quærente simul quorum tumultata jacerent
 Corpora : « Domnus, ait, Stephanus hic primus

[betæ r

Pro Christo Solymi lapidum quem cæde necarunt,
 Quique sacerdotum jussu dimissus edendus
 Est canibus dirisque feris qua Cedar abitur.
 Quod vetuit cui morte fidem servasse patebat

C Ast ego sanctorum cœtum turbamque fidelem
 Asciscens, suasi nostro ferretur agello.
 Quoque patrum sueto positus sepelitur honore.
 Quem simul attinguum invenies retinere locellum
 Nicodemus meus ille nepos est, Christus Iesus
 Flamine quem sancto docuit, lymphaque renasci,
 Quodque sibi Petro, mox atque Joanne peractum,
 Unde sacerdotum proceres, indigna frementes,
 Irati hunc remonent primatu, tradere morti
 Connisi ; textit sed cum reverentia nostri.
 Urbe tamen pulsus rapitur convulsa supellex,
 Quem quoque semianimem relinquunt cruciatibus

[actum.

Hunc ego suscipiens adhiberi mando medelam :
 Qui tunc curatus paulo inde superstes habetur
 Defunctumque pedes ad primi martyris addo.
 Tertius ille mihi retinens commune sepulcrum
 Filius est Abibas meus, almo fonte renatus.
 Mecum vicenum vitæ dum provehit annum,
 Prædictis Christi famulis sacra dantibus illi,
 Doctus hic assidue cum Paulo sacra vacabat
 In templo meditans, ac lumine legis abundans.
 Liber eo solitum vitio cui subdere sese
 Est genus humanum, tectus virtute superna,
 Cœlibis et vitæ locuples in pace quievit.
 Cum primogenito conjux mea credere Christo
 Vitantes, alio positi tumulantur in arvo.
 Sarcophagos horum quare spectabis inanes
 Nobiscum meriti quia non requiescere visi. »

Hoc rogitante loci nomem quo quæreret illos,
 Infit: « Agro in nostro quem nunc sermone Syrorum
 More beatorum fertur possessio trito. »
 Visio cui similis iterumque iterumque videtur
 Presbytero, tandem Solymorum pergit ad urbem,
 Pontifici monitus referens hæc cuncta Joanni,
 Qui fuis Dominum lacrymis benedicit ovanter,
 Advocat et patres vicinis urbibus almos,
 Quis dum monstrato foderetur in aggere coram,
 Terra tremore crepat, spiransque fragrantia surgit
 Cui similem qui forte aderant sensisse negarent,
 Se paradysiaco gaudentes nectare pasci.
 Cujus odoris opem variis sumpsisse levati
 E morbis decies septeni tresque resultant
 Huic habiti testes operi, cum Patre notato,
 Præsul Eleutherius Hierico, Eustominusque Sebaste, B

A Condigna socia cleri comitante caterva.
 Qui pia muneribus pretiosis ossa prementes,
 Obstructo loculo, propriis rediere cathedris.
 Ossa beata Sion Stephani non tempore multo
 Post revocata nitet, primus qua ad sacra minister.
 Arida tum squallebat humus, sitientibus arvis,
 Vi, sine temperie lymphæ, durata caloribus;
 Ecce repente poli facies latet, aere nubes
 Densescunt, subitusque polo demittitur imber
 Ac rigat eximii meritis et honore parato
 Martyris arentes largo solamine campos.
 Hujus per varias clarescunt pignora terras,
 Proditæ quæ signis passim decorantur opimis,
 Quorum multa quidem, sancte Augustine, fateris,
 Plurima quæ fiunt vel facta fuere tacentur.

CAPUT XXII.

De sancto Simeone et reliquis Æliæ præsulibus.

Post Jacobum Simeon Solymorum ad sacra levatur,
 Auditor Domini dictus quoque, carne propinquus,
 Filius ut Cleophæ, sancti qui frater Ioseph,
 Virginis æternæ sponsi et sine compare matris.
 Hic Symeon fessus senio, quo tempore princeps
 Trajanus gladio Christi vexabat ovile,
 Verberibus multis Christi sub nomine tritus,
 Centum et viginti postquam transagerat annos,
 Martyrio rutilat moriens, crucis hostia factus
 Judice cum reliquis animum mirante vigore
 Tam valido firmum, senior grandævus ut hujus
 Supplicii prompto cruciatum pectore ferret.
 Pontifices Solymis clarent hi denique prisci:
 Mox post hunc Justus, Zachæus hinc, inde Tobias,
 Benjamin sextus, tum septimus esse Joannes
 Fertur, Matthias post hunc, sequiturque Philippus.
 Succedit Seneca Justus, post denuo Levi:
 Hinc Ephrem, Joseph, finis horum quoque Judas,

Judæa memorantur ibi, qui plebe probati
 Præponi Christique fidem tenuisse benigni:
 Quorum Matthias. stabili certamine pugnant,
 Multaque pro Christi passus pietate quievit,
 Cujus plena fide narrantur plurima gesta.
 At, Jerusalem, postquam renovata renides
 Judæis patria pulsus, sibi et urbe negata,
 Ut jam non illis licitum tua visere rura,
 Telluremque procul vel prospectare paternam
 Gentibus admissis, pacem servantibus in te,
 Ælia, Romulci cognomine dicta tyranni.
 Pacificis Christi famulis habitatio facta.
 Post prælibatos te Marcus episcopus ornat
 Gentibus e nostris primus te præsul adeptus,
 C Martyrii palma claro qui dignus agone.
 Succedit Marco Casianus, Publius olli:
 Maximus hinc sequitur, Julianus, Gaius, et alter
 Julianus, Capitoque, Valens et Dolicianus.

CAPUT XXIII

De sanctis Narcisso et Alexandro.

Post quos Narcissus, redolens flos atque decorus,
 Ecclesiæ lætum Solymæ respersit odorem,
 Cujus mira satis et plurima gesta renident;
 Naturam laticis pingui qui vertit olivo.
 Namque olei quondam dum deficiente liquore
 Lampadis exhaustus cum lumine linqueret ignis:
 Ecclesiæ famulis fomenta nec ipsa subessent,
 Lætitiaque dies jamjam paschalis adesset,
 Maximus hinc populo mæror, turbatio clero
 Incutitur; fidei Narcissus at integer altæ,
 Imperat e puteis laticem sibi ferre ministris,
 Quam sumens orat, benedicit datque lucernis.
 Pro mira subito stupidus virtute videres
 Pabula, ne sibimet fugerent contraria flammæ,
 Materiem lymphæ læto densescere pingui
 Pallorem et latices viridi mutasse colore,
 Præstantemque sibi superum sumpsisse vigorem,

Adversosque facis flammæ alimenta dedisse
 Quis solet exstingui; lichno gaudente foveri.
 Luminis hic splendor solito tum clarior arsit,
 Largius educto Christi bonitate nitore;
 Obque fidem fratres decernunt muneris hujus
 Pignora firmandam tanti servare liquoris.
 F. (150*).

Denique Narcissi dum mens immobilis instat,
 Ac justis rectique tenax et tuta resistit,
 Quidam falsiloqui vitiatæ mentis homulli,
 Judice justifico dignas perferre timentes
 Criminibus pœnas, præsumunt fingere fœdum
 Concinnantque viro sævi scelus addere sancto.
 Hinc auditores adeunt testesque subornant,
 D Fraudis participes et juramenta pacisci
 Non metuunt: unus sic se non ignis adurat,
 Cenficiatque sequens morbus ne regius ipsum,

(150*) Sic codices.

Luminibus jurat, fiat ne tertius absens.
 His adversus eum se vera tulisse ligantes.
 Crederet assertis quamvis tunc nemo fidelis,
 Quod vitam atque pudicitiam quam duxerat annis
 Narcissus primis constaret noscere pluris
 Ipse tamen non ferre valens tam dicta probrosa
 Tamque profana vacare, legens deserta petivit,
 Et secreta colens latuit compluribus annis,
 Semotam sophicamque gerens sine turbine vitam
 At non ille oculus complectens omnia visu
 Adversus pœnas in tempore longa moratur:
 Imo per hæc quæ sancierant mox digna rependit,
 Qui sanctum flagrante doli pepulere veneno,
 Arbitrio dum quis proprio sibi lecta capessit,
 Primus enim, tacitæ scintilla tempore noctis
 Succendente domum, ustos simul arsit in ignes;
 Ast alium morbus pedibus pervadit ab imis
 Ad summum, scanditque caput decretus eodem,
 His ita consumptis, cernens at tertius altum
 Haud latuisse dolos Dominum, se vulgus aperte
 Projicit in medium, retegens ex ordine probrum,
 Sic facinus nitens lacrymis inmane piare,
 Fletibus affictam fuis ulciscitur artem,
 Dum ducta luctu residet caligine cæcus,

Narcisso interea latebræ secreta fovente
 Allegitur sacris præsul cognomine Dius,
 Quem raptum sequitur Germano, Gordius illum.
 Hinc velut horrida post gelidæ spiramina brumæ
 Affectus, zephiro terris afflante solutis,
 Purpureus viridi surgens flos gramine vernali,
 Haud aliter subiens, divo ut redivivus honore
 Redditur Ecclesiæ Narcissus, itemque rogatur
 Præsideat populo divinaque munia tractet,
 Ast ægro fessus senio, dum commoda plebis
 Omnia ferre nequit, cœlesti numine ducto

A Sedis Alexandro secum sacra culmina confert,
 Cappadocum gentis moderans qui jura sacerdos,
 Spectandi loca sancta avidus, hanc ut petit urbem,
 Esse revelatur plebique senique tenendus.
 Excita sicque die plebs quo cognoverat illum
 Adfore venturum, properans se mœnibus offert
 Obvia danda viro; vox intonat ecce repente
 Cœlitus attacta, cunctis capientibus aure:
 « Sumite pontificem vestris quem destinat aris
 Omnipotens. » Ubi summa patet manifesta voluntas
 Contiguis patribus sancto et seniore, repente
 Communi voto populi concorditer actum
 Suscipiunt, cogunt, retinent, venerantur, honorant.
 Denique Narcissus, sursum certaminis explens,
 Post centum bis et octonos quos vixerat annos,
B Urbis Alexandro tutandæ jure relicto
 Ad Dominum pergens, meritorum munere gaudet.
 Naviter advigilans successor munia tractat,
 Condecorans data, dum Decius fervente procella
 Sævitur, ovile Dei disperdere turbine tentans.
 Nempe ut canitie splendens renitebat amœna,
 Cæsaream ductus crudelis lege tyranni,
 Nomine pro Domini lætatur carcere tradi;
 Afflictusque diu sacros consummat agones
 Martyriique capit, Christo tribuente, coronam.
 Eusebius, fultum, cujus se bibliotheca (151)
 Materiam sumpsisse docet præclara notandi
 Ecclesiæ Christi titulis quæ gesta feruntur.
 Presbyter hujus Alexandri venerandus ab ipso
 Clemens Ecclesiæ transmittitur Antiochenæ.
C Quem quoque præceptor virtutum laudibus ornans,
 Esse sacerdotem allegat probitate beatum,
 Commendans radiante senem pietate probatum;
 Cujus apud Solymos præsentia munere Christi
 Delegata Dei populum firmaverat auctum.

CAPUT XXIV.

De Macario, Maximo et Cyrico, episcopis.

Pontifices post hoc Solymæ virtute nitentes,
 Dogmate præclari, statuuntur in ordine plures.
 Quorum Macarius, pretiosi notio ligni
 Dum crucis inventæ populo dubitante, vacillat,
 Quærere comproperat epiramine membra relicta,
 Apponitque cruces pariter, quas forte repertas
 Constat: spretis sed eis immota manebant;
 Tacta vigor cruce vivifica mox intus intrat,
 Inque repentinos reparata resuscitat actus.
 Maximus illorum consors ac miles herilis
 Pro pietate fideque Dei, qui poplite lævo
 Succiso instabat, dextro quoque lumine dempto,
 Hac magnæ fidei gaudens insigne gerebat.
 Martyr Cyriacus, quique et cognomine Judas,
 Hic pœnas quondam varias multasque triumphans,
 Post manuum segmenta, ignes et pocula plumbi,
 Postque triumphatum, candentiaque æra, grabatum,
 Virgarum plagas. adipisque salisque calores

Extinctos precibus, colubros oleique vapores,
 Pectore defixus, contoque interna petitus,
 Victricem palmam rutilat constanter adeptus,
 Alter Macarius Hermonem in sacra secutus
 Nomine fertur, ut hoc dignus virtutibus altus;
 Dogmatis egregius nitet hic splendore Cyrillus,
 Pro fidei sceptris certamina plurima passus,
 Sæpe quidem pulsus, sed sede insignius auctus;
 Quem mira sequitur fultus probitate Joannes.
 Præterea plures, quorum qui nomina novit
 Vel numerum, scit cuncta Deus, hac urbe trium-

[phant

D Vel patria sancti. Cunctos quis dicere possit
 Quos hic discipuli Christi tinxere lavacro,
 Inque fide recta meruere, ac culmine vitæ,
 Dum legitur sanctus quadam tria millia Petrus
 Consecrasse die, quadam post millia quinque,
 Millia tum quorum nobis neque cognita summa.

(151) Vide Eusebii Historiam ecclesiasticam, libri vi cap. 11.

CAPUT XXV.

Ce Hesychio et Philagrio.

Presbyter Hesychius, veteris qui mystica legis
 Sacrorumque umbras ad fulgida lumina raptans,
 In vinum transfundit aquas, ubi dignius usquam
 Ni qua præcipuæ viguere remota notaret.
 Illic inter populos sophiæ splendore nitebat
 Philagrus; manuum quærens alimenta labore:
 Atque libenter inops et paupertatis amicus.
 Qui quondam invento solidorum dite crumino
 Restat et exspectat passus dum damna recurrat.
 Aurum restituit flenti, partemque procanti
 Sumeret obniscus, nummum de mille nec unum

A Attrectat laudisque simul præconia fasso
 Aufugit, ac strictis cœlestia competit alis.
 Justinus nitido radians splendore sophiæ
 Editur, hac oritur Joseph regione parente
 Qui sancta valide pro religione laborans,
 Augustis libros, pietatis honore politos,
 Haud crucis erubuit tradens, spectante senatu
 Opprobrium, divina ferens, humana refellens:
 Judæos, gentesque, hæresesque, et falsa triumphans
 Spectatusque palam Jesum decorare magistrum
 Exsultat celebrem Christo fuisse cruorem.

CAPUT XXVI.

De Maria Magdalena, Lazaro et Joseph Justo.

Pluribus hæc tellus hinc priscæ legis alumnis,
 Inde novæ rutilat, Christi quos gratias salvat.
 Hac quoque Magdalene regione Maria renidet,
 Dæmonibus pulsus, Jesus qua Flaminis almi
 Ut ferventer amet patet esse capacem.
 Cujus ita Christo placuit dilectio pura,
 Ut Stygiis illum redeuntem prima videret;
 Et claustris Erebi, violenta legesoluta,
 Hic prope Bethaniam tibi, Lazare sancte, sepul-
 [crum,
 Unde quater deno postquam te sole retentat,
 Mors superis, Domino parens, tremefacta remisit.

Hic domus ecclesia est tua sanctarumque sororum.
 Joseph, qui Justus, patria hac consummat agonem,
 Quem Christi comites Judæ vice sorte legendum
 Dignus apostolico censent quia jure nitebat.
 B Interno tamen arbitrio sors legerit etsi
 Matthiam, officium Joseph nihilominus implet
 Doctrinæ sanctæ, supero succensus amore.
 Unde furens Judæorum vesana caterva
 Multis hunc agitat probris; ferturque fidei
 Potatus titulo nil triste tulisse veneno;
 Hicque Deo demum supplet vincente triumphum.

INCIPIT LIBER SECUNDUS

CAPUT PRIMUM.

De vindicta Christi sub Vespasiano.

Plurima præterea Solymæ celebrata tropæa
 Diversis nituere modis. Hinc gentibus olim.
 Depulsis vario sub tempore, et urbe subacta,
 Judæis crebro bellorum turbine tectis,
 Justorum meritis prælatis culmine regni
 Sacra lege Dei, claris et ab hoste quietis
 Contemptu afflictis, captis, et ab hoste necatis
 Extrusisque solo, templo librisque perustis:
 Correptis peregrinatu, patriaque receptis
 Post etiam varia bellorum strage levatis,
 Atque reservatis donec divina propago
 Emmanuel surgit de lumine, virgine feta
 In quem præcipites lapidem offendere ruinæ;
 Surgere nec properant, veniam dum sumere vitant
 Per eomites Christi, quibus allegata reatus
 Cessio, dilatus fere quadraginta per annos
 Vindictæ gladius veniæ superesset ut actus,
 At pietate Dei sprete subit ultio digna,
 Præcelerant tamen exordium portenta futurum,
 Prodigiisque datis terrentur luce minaci.
 Stella quidem, frameæ similis, fulsisse per annum
 Impendens totum sceleratæ traditur urbi,
 Pestiferisque truces flammis arsisse cometæ.
 Dumque sui celebrare parant solemnia Paschæ,

Paulo post mediam fanum lux fulgida noctem
 Circumdans, in utroque vagans, horrore coruscat.
 Quod rebus quidam auspiciam replicare secundis:
 Ast alii, quorum potuit mens sanior esse,
 C Infausta memorant turbatam luce quietem.
 Pluribus inde motis lethalia signa trahebant
 Qui moniti temnuunt lacrymis punire patrata,
 Et dedignantur scelerum deflere piacula,
 His etiam festis vitulam mactare ministris
 Applicitis, dum cervici vibrata securis
 Defigenda micat, peperit, sacra ponderis hujus
 Immutata docens arcanis legibus, agnam.
 Quem mater renuens balantem agnoscere partum,
 Legis dura sacris juga, mitibus æmula monstrat,
 Ac trucibus proprio gladiis pellenda sacello.
 Interior templi quæ respiciebat Eoum
 Janua dote gravis, solido cooperta metallo,
 Ponderis eximii, bis denis mota ministris
 Quæ claudabatur vix impellentibus æra,
 D Conatu summo patefacta. recluditur ultro,
 Vectibus atque seris ferri penetrantibus alte
 Dum munita foret mediæ sub tempore noctis.
 Postque diem festum parvo volvente dierum
 Curriculo, noctu, necdum cedentibus umbris,

Per cœlum currus equitesque volare videntur ;
 Nubibus armatæ sese immiscere cohortes,
 Agminibus subitis circumdare in aere muros,
 Festo etiam dicto de quinquaginta diebus
 More sacerdotes solito caligine noctis
 Dum templum introcunt, strepitus sensere sonantes ;
 Mox etiam subito voces hausere profantes
 Terribili crepitu : « Migremus sedibus istis. »
 Festo post alio virides habitare tabernas
 Cum solitum genus hoc hominum, quidam ecce re-
 [pente
 Rusticus exclamat turbans in pace quietos :
 « Solis ab egressu vox, vox a limite solis,
 Vox a quadrifido ventorum turbinis ortu !
 Vox supra Solymam, vox supra mœnia templi ;
 Vox supra sponso, sponsasque, superque popellum. »
 Ante annum belli quartum qui nocte dieque
 Sedulus has omnes peragrat cum voce plateas,
 Omnia primates indigne infausta ferentes
 Correptum juvenem multa vibice flagellant,
 Ille nihil pro se reddens, has edere voces
 Non cessat, quem Romani vi numinis actum
 Cernentes, subigunt censori : attritus ab ipso
 Verbere crudeli, flagris sulcatur ad ossa ;
 Nec lacrymas fudit precibusque serena rogavit ;
 Quin voces ipsas per singula verbera promens,
 Adjungit : « Væ ! væ Solymæ ! » plangore misello.
 Hunc virtute sua mittens curare, furentem
 Illicet insequitur plebes scelerata furendo.
 Appliciti sacris capiunt nam famina libris
 Ortum gente sua, rex qui imperet orbi ;
 Quod dum despiciunt concessum credere Christo,
 Sequo legunt fieri auctores tam regminis alti,
 Unde vocabantur veram comprehendere vitam,
 Irde ruunt dignæque petunt vestigia mortis.
 Ac dominos contra quorum munimine tuti
 Esse videbantur furiis coguntur in enses,
 Et qui cœlestem Dominum impugnasse probantur
 Terrigenas dominos simul expugnare laborant.
 Unde modis variis, cœloque soloque petuntur,
 Sed signis prius ostensis quis saxea possent
 Deposito tandem mollescere corda rigore :
 Durior at saxis propere tradenda supremis
 Incorrecta molis dirorum mens fera mansit.
 Christi autem famuli Solymæ qui tempus in ipsum
 Restituerant moniti, a Domino responsa receptant
 Egressi mox urbe rea, Jordanis et undis
 Transmissis, castro secedunt Pella vocato.
 Eductis sævo mortis discrimine sanctis,
 Undique multa premunt sceleratam cladibus urbem
 Igne, fame, gladio, latronibus, obsidione :
 Omnia jam cujus pariter peritura videntur
 Inclyta cum templo quod et exsecratio fœda
 Pollueret, sacris olim prædicta prophetis.
 Patres cum genitis, uxores cumque maritis
 Dispereunt sine fine, mali discretio nulla,
 Parvis ac senibus, pueris miseratio nulla,
 Nulla senectuti : numerum superaverat orcus.

(152) Barabbam scilicet,

A Romanis siquidem turmis quassantibus urbem
 Mon magis exterius quam grassatoribus intus
 Interimebantur, quibus urbs addicta labescit ;
 Nec manibus magis exterius quam pressa suorum,
 Qui victus usquam si quid residere repertum
 Actutum, insidiis properant raptare vel armis.
 Si quidquam reliqui loclupetes forte videntur,
 Crimine transfugii conficto, morte premuntur,
 Increscitque malum simul ac temeraria turba
 Scrutantesque domos, abscondita farra capessunt,
 Custodesque necant, quasi reperire negatur.
 Inventos tamen excruciant quasi condita servent,
 Indiciumque cibi capiunt quia vivere cernunt,
 Quos, alimenta nisi legerent, periisse retractant.
 Jam marcore famis quos extabescere visunt,
 Temnunt hos nitido perituros ense ferire.
B Multi secretis sese penetralibus addunt
 Omnis cum proprio superantis pignore victus.
 Quidam etiam crudas gaudent absumere fruges :
 Ignibus abripiunt alii male tosta vorantes.
 Nec tamen hæc tuti bello interiore carentes,
 Mutua dum modicæ sibimet retinacula vitæ
 Usque adimunt patribus geniti, genitisque parentes ;
 Arrosus subito rapitur cibus ore paterno,
 Morsibus attritæ gnatorum dentibus escæ.
 Sed neque prædones istos edisse latebat
 Indicio sumpto, mox ostia clausa videntes,
 Præcipitesque ruunt, revocantque a faucibus escas
 Verberibusque senes subigunt, matresque prehensas
 Passo crine trahunt, hærentes panis ofellæ :
C Elidunt pueros nulli miseratio fertur.
 Quos vero absumpsisse cibos sentiscere quibant
 Hos contra truciore via sævire juvabat :
 Namque verecundas obturant obice portas,
 Secessusque alvi sudibus terebrantur acutis,
 Ut panem miseris promant ciathumque farinæ.
 Dispereunt cives, superant prædonibus escæ ;
 Esuriensque miser saturo tortore necatus :
 Et merito positi summo in discrimine lethi
 Latrones tolerant qui delegere latronem (152).
 Ereptant aliqui frutices, herbasque legendo
 Occurrunt queis hostiles fugisse catenas
 Contigerat ; fomenta manu collecta revellunt,
 Nil adjurati reddunt pro munere summo :
 Id reputant miseros impune ut pergere mittant,
D Inque fuga ne forte locus queat esse salutis,
 Inveniunt hostes nummos sub tegmine quosdam
 Deportare, aliquot aurum glutisseprehendunt
 Obtruncant igitur progressos mœnibus omnes
 Parcitur haud ulli, locus dum creditur auri.
 Ast ubi perfugis restat spes nulla salutis,
 Intra septa fames excrescens cuncta tenebat,
 Omnem devastans urbem, viventia sternens,
 Fusa jacent imis penetralibus abdita claustris
 Feminei sexus simul et puerilia membra,
 In mediisque fame seniorum absumpta plateis :
 At juvenes omnisque virum robustior ætas
 Ul simulacra viis pallentes omnibus errant :

Et quocunque loci gressum sibi pestis ademit
Clade ruunt, quorum sepelire cadavera morbus
Ac numerus prohibent. Quidam super antra se-
[pulcri

Emittunt animas, alios sepelire parantes.
Exspirant alii fantis [f., fantes[dum funera ducunt,
Nec tumulis alios dant, nec tumulantur ab ullo.
Nec de morte sonat planctus, nam vindicat omne
Jus sibi pernicies: oculis quoque dempsit humorem.
Subdiderant urbem jam vasta silentia totam,
Atque loci faciem mortis contexerat umbra;
Sola viget gravior pœnis manus omniibus istis
Prædonum, post cuncta etiam spoliare sepulcra
Qui licitum ducunt, gladiisque cadavera truncant;
Spirantes perimunt, solosque ferire recusant,
Semineces tensis periniquos poscere dextris,
Optantesque vident supremo fenore ferrum.
Fetorem cum jam nequeunt tolerare nigrorum (153),
Communi mandant terræ dare corpora sumptu
(154) Vincere mox surgit morientum copia sumptum.
Corpora præcipitant muris, valli antra replentur.
Circumiens Titus, cernensque cadavere ductum
Circuitu appleri fossam, tabeque rigari
Humano terram, gemitus cum voce tetendit
Ad cælum palmas, testem vocat astra regentem;
Non opus esse suum, multa non crimine in istis.
Omnia feralis rabies suadebat in escam:
Hæc etiam quorum multis animalibus esum
Vescendi removens libitum natura negavit,
Mandere eos, mores superans, fortuna coeg
Nec loris tandem, cinglis, vel calceamentis
Abstineret; fores equidem velamine nudant,
Dentibus hi subigunt feni stramenta vetusti;
Ore terunt quidam vacui molimine ventris;
Sordida quisquiliis etiam spurgamina vendunt.
Insuper, horrendum dictu! reprobabile cunctis,
Admissum facinus cædis, colubrisque ferisque,

A Infamis mulier partus ut membra vorarit,
Viscera visceribus propriis et propria condens
His attrita malis tandem capitur scelerata.
Urbs, flammisque datur pœnis ultricibus acta.
Quique salutarem Dominum violare cruenta
Præsumpsere manu, Paschæ dum festa teruntur,
Carcere ceu quodam ultrici virtute coacti,
Regno omni, pereunt Paschæ dum festa coluntur.
Tricies illorum perhibent centena fuisse
Millia, quorum absumpta fame gladioque furento
Undecies centum miserorum millia tradunt.
Hinc grassatores alterna cæde necantur.
Electi juvenes currum stipare triumphi
Ducuntur patris et geniti, qui vindice cælo.
Tempores Patris et Geniti stravere profanos.
B Nec reperitur ad id tempus decus usque triumphi
Nobile, tum pater et gnatus simul urbe recepti
Sunt unoque triumphantis gestamine currus,
Chrisii ut vindictæ decus hoc ornatur honore.
Judæi, variis tum conditionibus acti,
Subduntur: reliqui multi servire metallis
Addicti, rietus alii saturare ferarum,
Nonnulli gladiatorum mucrone perire:
Venduntur plures, pueri imberbesque, vel omnes
Octavus decimus quos non exceperat annus.
Diversisque relegati regionibus orbis
Omnibus ostendunt populis quam magne piaculi
Pondera patrarint pariter meruisset ut omnis
Exstingui populus, gens et tam magna perire;
Reliquiæ vendi, mundi per climata spargi.
Angelico denique carens tutamine templum
Polluitur, quatitur, vastatur et igne crematur.
Sermo Dei super hoc dictus completur et omnis
Divino Dominus Jesus quem fame prompsit.
C Dum sceleris merito perituram plangeret urbem:
Ecclesia Christi clare rutilante, tenebræ
Tolluntur templique vetus depellitur umbra.

CAPUT II.

De restauratione templi cassata.

Defuga quod Christi Julianus apostata priscam
Restitui indigenis longo post tempore mandat
In speciem, solito Judæis more colendum.
Appropierant illi cunctis regionibus acti,
Ceum ductarentur divo præcone vocati,
Conveniunt, temploque locum cœpere parando.
Sumptus eis vires privatus, publicus ausum,
Accumulat, geritur properandi instantia cœpti.
Insultare igitur nostros, ceu tempora regni
Reddita sustulerint; vultu terrere minaci,
Promere sævitiam, tumidum ostentare furorem,
Cunctaque cum fastu in nostros agitare superbo.
Jam fundaminibus patefactis terra subibat,
Sponte replens fossas, et erant tamen omnia præsto,
Saxa, bases, gypsum, calces, cœmenta, columnæ;
Nil deerat jacerent nova fundamenta, vetustis
Quin deturbatis, opus ut lux nata referret,
Præsule tunc Solymæ licet obnitente Cyrillo.

(153) Id est mortuorum; niger enim a νερός.

Qui Danielis, homo ut prudens, oracula rimans,
Verborum memor Domini. non id potis esse
Testatur lapidi ut lapis hic aptetur ab ipsis.
Utque probaretur res, exspectatio facta.
Nox operis spatium captandi sola trahebat,
En subito exoritur motæ concussio terræ.
Jactantur procul hinc lapides, fundamina late
Sparguntur rapidoque ruunt sita mœnia lapsu:
Dissiliunt cœmenta, volantque per aera calces.
Porticibus patulis recubabat multa fabrorum
Turba profanorum, sua condere fana parantum,
Parjetibus lapsis quos attrivere ruinæ.
At reliqui mortem qui se effugisse putabant,
Quæsitum properant, orta jam luce, peremptos.
D Interius latitans secreta domuncula quædam
Instrumenta operi servabat commoda sumpto.
Ex hac progrediens globus igneus, atque plateam
Percurrens, quæsitores absorbet adustos

(154) Cod. Mazarinus hunc versum omittit.

Judæos buos esse palam sors ultima fecit.
 Hoc iterum repetens, iterumque hoc, atque fre-
 [quenter
 Per totam globus ille diem ferventius urget,
 Audacis populi temeraria cœpta coercens.
 Ingenti domum perhibent, formidine vecti,
 Inviti Christum verum, Dominumque, Deumque.
 Et ne forte dato tractent hæc edita casu,
 Stemma crucis cœlo radians rutilante renidet,

A Exuviis infidorum quoque nocte sequenti
 Crux expressa patet, miro inculcata nigello,
 Perfidus enisu probet ut non posse repelli.
 Tandem horum fultrixque manus sic territa cedit,
 Dignius ipsa tuens antiquis ritibus isti
 Signa crucis, Christique novum rutilare triumphum
 Urbe salutifera, lumen quæ gentibus offert,
 Inde nitore jugi mundi per regna coruscans.

CAPUT III.

De abductione et relatione sanctæ crucis.

Quamvis huc quondam, sceleris cogente reatu
 l'ersarum ductor, dum circumquaque jacentes
 Proterit ense plagas, crudele induxerit agmen,
 Tempa solo sternens, loca cædibus alma profanans:
 Ornamenta ferens cum quis vexilla beatæ
 Prædatus crucis, adducit, rutiloque metalli
 Luce throno sociat. Mentitus jura Tonantis
 Sceptra indigna parat, modico deus æthere visus,
 Strenuus at princeps Romani militis, usus
 Vi belli, fultusque Dei tutamine veri,
 Agmina semiviri frangit, penetralia rumpit,
 Inclusum ære deum mortalem cæde recludit.
 Addictos subigit cuneos ac diva reducit

B Signa, dato cujus gaudet virtute tropæo,
 Et Solymam revehit, Cœlis divina patrantur.
 Prisca novis reparata nitent miracula votis
 Mortuus ad vitam vitæ per ligna recurrit.
 Quattuor assiliunt, longo languore soluti,
 Purgati numero leprosi corpora pleno
 Munda notant, ter quinque vident magnolla cæci:
 Dæmones expulsi numerosa habitacula linquunt
 Pluribus et plures morbi fugere relictis,
 Romulidum exultat ductor largasque profundit
 Pronus opes, fabricis reparans sacraria dignis,
 Exhortansque patres, decernit agenda quotannis
 Festa crncis, celebresque dein veneramur honores,

CAPUT IV.

De tabella imaginis Christi.

Gens inimica tamen cæcis garrire susurris
 Haudquaquam in devictorum superata quiescit.
 Quos delictum oris sternique superbia cordis,
 Quomodo dum nequeunt Christo, sibi spicula figunt,
 Ac vetus ostentant odium æternumque furorem:
 Quis licet indiciis atri sævire veneni
 Æmolus invisio semper novus hostis honore
 Flammatur, quærit quam furere arte sinatur.
 Tabescit decore Ecclesiæ livetque nitore,
 Sic horum quidam tabulam effigiata gerentem
 Ora Redemptoris, digna splendere nitela
 Mœnibus aspiciens aulæ, diro uritur igne,
 Nigra venena coquens, properansque furore silenti
 Clam nocte armatus petit illita schemata telo;

C Parjete deverenstitulum, quem vestis opertum
 Tegmine ferre domum præsumit et urere tractat.
 Lumine at applicito, madidum se sanguino cernens,
 Stigmate diffuso, præ quo terebrata tabella
 Furta pavens abicit, vitat latebrisque recondit;
 Territus ostento fugitat, tractare nec audet.
 Mane Dei populus subiens penetralia cernit
 Ædis abesse decus, vestigiaque acta cruore
 Deprendens sequitur, furisque mapalia nactus
 Intima sollicite tugurii scrutatur opaci:
 Cella monile refert, caute discussa negantis,
 Grassatore fero saxorum nube petito
 Redditur ecclesiæ celebris titulatio famæ.

CAPUT V.

De parvulis ab Herode necatis.

Ephrata carpophoros, tellus uberrima, salve.
 Salve, fertilitas cujus Deus, inclyta Bethlem,
 Laude tua dignare rudem, præconibus impar
 Non modo qui magnis, puero quin cernor iniquus.
 Sophronio nec adhuc pollenti strage Serapis.
 In te rege poli nato, terrestria regna
 Terrentur, celebri cœlestia luce coruscant.
 Cœlicolæ gaudent, hostilia regna pavescunt.
 Cœli pace piis missa, fera corda tremiscunt,
 Et pacem turbare parant non pacis amici.
 Herodes illum succedere posse veretur,
 Qui cunctis prior est populis et regibus orbis.
 Omnia perpetuo disponens culmina nutu.
 Compertoque tibi magno qui rex siet arto,

D Perdere sceptra timens, cœli ardet perdere regem;
 Æquævosque necat, ratus hunc simul arte ne-
 [candum,
 In te jam nullo cunis infaute relicto.
 Attamen ante venit nisus sapientia summa
 Hostemque afficiens, alter dum volvitur annus.
 Ulcere petifero, meritis cruciamine digno
 Exstinguit, sumptæque patrat mysteria carnis
 Ante statum mundi quæ præfiniverat olim.
 Istorum sed quis numerum censere valebit.
 Quorum tunc maduit Bethlemitica terra cruore,
 Funere nascentis complent qui munia regis,
 Libantes Christo teneræ primordia vitæ.
 Ipsius haud verbis facti sed sanguine testes,

Quos amiserunt logentia;pectora matrum
Ac susceperunt lætantia regna polorum

A Et qui non norant animas cui morte dicarent,
Hunc modo perpetui cernunt Agnumque sequuntur.

CAPUT VI.

De sancto Georgio monacho.

Asseritur monachus hac urbe Georgius ortus,
Tramite se mire cohibens abstemius arcto,
Corduba quem Solymis egressum ad dogmata
[sumpsit ;

Nobilibusque auctum sociis terrena prementem
Atque diu optatum vidit captare triumphum,

CAPUT VII.

De sancto Hieronymo.

Hac tellure pios constat splendescere plures
Sanctorum, voluit terras quas sanctus adire,
Huc se Hieronymus mansurum contulit almus,
Eusebio patre, Stridonis qui mœnibus ortus,
Dalmaticæque et Pannoniæ qua finis utrique,
Romulea Christi vestem suscepit in urbe :
Grammatibus doctus Græcis hic atque Latinis.
Inde sequens monachi cultum normamque probati
Præbyter effectus, laudatur præsul dignus,
Mox illi insidiæ quo pro livore parantur
Maxime multorum solitus quod pingere culpas
Scribendo, scelerum ea vitiorum pandere furta.
At vitans in se furias incendere, cedit ;
Sicque domum linquens, cognatos atque parentes,
Egressus Roma, Solymam dum pergit ad urbem,
Luce carere nequit cultæ sæ bibliothecæ,
Rhetorico vigil hanc nimioque ardore volutans,
Tullius hinc placet, assidua quem mente retractat.
Illecebris mensæ captus dum luditur hujus
Peste salutifera febriumque invaditur æstu.
Conculitur torpente gelut rabido uritur igne,
Cum subito raptus, perducitur ante tribunal
Judicis, immenso radians ubi lumine fulgor
Astantumque nitor prostrati demperat ausum.
Vimque oculis aciem superæ sustollere sedi,
Christicolam memorat, rogatus conditionem,
Memiris quæsitur ait : « Giceronis alumnus,
Non Christi es, cor ubi tuus et thesaurus habetur. »
Deficit his memorique magis consumitur actu
Quam rigido cædi fuerat quo verbera jussus.
Inter flagra tamen. « Domine, miserere, serebat. »
Hæc ubi vox tristi tantum plangore crepabat,
Tandem assistentes genibus se abolvere summi
Censoris, veniam orantes juvenilibus annis,
Digna pati edentes post si pagana requiret.
Concessum jura, jurareque summa paratus
Mittitur atque sub hac sibi conditione reversus,
Perfusus lacrymis oculos, mirante tumultu,
Evigilans aperit, somnum si dicere fas est.
Verbere quo tritus duro sensisse dolores
Testatur, passus, scapulis quoque livor inustis.

Hinc tanto divina legit pietatis amore,
Quanto non studio mortalia legerat ante.
His refici fervens, subiit Byzantia tecta
Gregorii Nazanzeni, tunc dogmate clara.
Cui se ceu docilis supplex summittit;alumnus :
Scripturæque sacræ dapibus satiatus ab ipso,

Hinc Syriam lætus desertaque rura petivit,
Simplicis evectus pennis ad celsa columbæ]
B Mollibus, elongans sequitur loca sole perusta,
Ni summis solum monachis, frustrata colonis.
Quattuor hac annis vasta regione peractis,
Ut prudens animal, Christi ad præsepe cucurrit,
Et se mansurum Domini ad cunabula legit.
Hic orans, meditaus, precibus studiisque vacabat,
Jejunansque diem noctis ducebat ad ortum.
Illicet hac multi fama ductantur ad ipsum
Indolis egregiæ juvenes, sanctique sodales ;
Jamque adventantum comitumque frequentia cellam
Hospitibusque locum capiendis edere cogit,
Discipuli casti nam religionis amore
Hunc adeunt Patrem, jussis servire parati ;
Cujus dilectam sibimet sapientia sedem
Struxerat in laribus, ceu Bibliotheca revelat
C Quam summo excoluit studio magnoque labore :
Expediet qui enim quonam molimine linguam
Hebraicam didicit, Chaldæaque verba prehendit ;
Nisibus hæc quantis vel quo sudore pararit :
Quantaque sustinuit quotis desperat et audet,
Postquam cessarat, reducem renovare palæstram :
Corporis ut domuit motus, incendia fugit ;
Ut levis ætatis juveniles vicerit æstus,
Armatusque fide, fidensque juvamine Christi,
Hebrææ canonem Scripturæ vertere nostrum
Nisus in eloquium, quo vina recentia prelo
Mox educta suo, proprium servare saporem
Jam sine labe queant, perpuræ tradita testæ.
Luce prophetali Romana volumina lustrat
Commentatus et hæc dictis, fere cuncta resolvit.
D Præterea multis procudit opuscula multa,
Exhortans sobusque pios reprobansque malignos ;
Abdita discutiens, sanctorum gesta retexens :
Historiæ Chronicon scriptorum nomina pandens :
Catholicos armans, debellans falsa sequentes.
Sex datus his studiis et quinquaginta per annos,
Consevit rationis humo sacra semina verbi.
Jamque fatigato marcent dum corpore vires,
Spiritus invictæ diffundit robore menti ;
Utque monasterii valeat disponere jura,
Funiculo trabe suspenso diffessa suescit
Sollicitus senior stratis attollere membra.
Tandem accepta Deo linquens retinacula carnis
Septembri octavo, post nonaginta, cupitam
Obtinuit requiem, finem fructumque laboris.

Inde petens cœlos, petiit qua lux mera terras ;
Quaque pius Dominus humilis descendit ad ima,

A Inde bonus servus eelsus conscendit ad alta.

CAPUT VIII.

De sancta Paula (155).

Hieronymi certus Paulæ Eustochiove tenetur
Scriptorum haudquaquam numerus, nam plurima
[constant

Istius. Hic Paulæ vitam depromit etactus.
Nobilis hæc genere, sed nobilior probitate ;
Divite clara penu, sed egens præclarior ultro.
Posthabuit Romam Bethlem; laquearia gemmis
Fulgida dejecti mutavit cespite tecti.
Quam genuere pater sumens Agamemnone magno
Progeniem, stravit longo qui Pergama bello,
Stemmata Scipiadam ducens ab origine mater :
Toxotio conjuncta viro, qui sanguis Iuli,
Fœdere connubii quino quem pignore compsit.
Hunc ita defunctum dolet, ut ut prope facta sequatur
Libera, sed pacto vinculisque exempta jugalis,
Hic se servitio Christi devinxit, ut ipsa
Funera carnalis reputes optasse mariti.
Dumque expendit opes, adimens patrimonia gnatis,
Quos tamen attollit, locupletans munere divo,
Pauperibus tota succurrere dum studet urbe,
Pontifices celsos meruit spectare ministrans,
Urbis ad Antiochi Paulinum nomine dictæ,
Sanctum et Epiphanium Salaminæ, hoc hospite
[digna,

Jussio quos Romam tunc imperialis adegit.
Quorum accensa piis animum virtutibus ardens,
Visero vult eremum, meditatur linquere Romam.
Jam genitos, famulos possessaque mente revellens,
Cogita omnimodis mundi se absolvere vinculis.
Frigora post tandem, dum fit mare navibus aptum,
Præsulibus proprias sedes repetentibus, almo
Prosequitur voto, charis cum fratre propinquis
Insper ad portum gnatis comitantibus ipsam,
Qui pietate piam certantes vincere matrem.
Quos superat pietate Dei famulamque probando
Se Christi, nescit carnalia fenora ventris.
Carbasa complerant venti puppimque ferebat
Impetus alarum, pernicious rertio lintris,
Parvus Toxotius, palmas in littore tendens,
Fletibus et Rufina madens retinere laborant
Viscera temnentem terrena, superna petentem

Culmina, lege Dei naturæ jura negantem.
His sed opes linquens oneris jam libera pergit
Eustochio contenta sua, quæ conscia tanti
Et comes incepti, votis hærentia cœlo,
Exspoliata solo permulcet pectora matris.
Interea cursu celeritatis æquora findens
Appulit exsilium Domitilla ubi Flavia passa
B Cujus martyrii cellas venerata legebat.
Læta salum segnis properantia cuncta videntur,
Adriacisque undis, inter Scyllam atque Charyldim,
Se credens subit ut per mitia stagna Methonem.
Hic refovens pelago tabentia membra relicto ;
Moxque inter Maleam volitans interque Cytheram
Cycladas et crebris sulcat treta consita terris.
Postqus Rhodum et Lyciam Cypri divertit in oras.
Sanctus Epiphanius genibus se forte petentem
Hanc cernens, Christi ut membrum sublime rece-
[ptat ;
Lustratisque monasteriis solatia præstans,
Illa brevi spatio spectatur ab urbe Seleuci.
Antiochi scandens et ab hac ita mœnia visit.
Hic quoque Paulini modicum dilectio sancta
Detinet hanc : hyemis, fidei fervore calente,
Sed medio non mittit iter, quin pergit asello,
Dura sedens, lenis quam olim lectica vehebat.
Transgreditur Syriæ Cœles, Phœnicis et arva
Tum Beritho, veterique means Sidone relicta.
Eliæ turrim, quæ littore parva Sareptæ
Permanet, ingreditur, Dominum virtutis adorans
Hospitis hic viduæ, per quem de morte levatur
Cœlicolæ vatis precibus dudum unica proles.
Perque Tyri gradiens Pauli doctoris arenas
Defixis sacras genibus, perducitur Acho [Acco],
Nomine mutato quam nunc Ptolemaida dicunt.
Sanguine Josiæ sic permadefacta Mageddo
Rura, Palæstinos gaudens pertransit in agros,
Urbis Dor quondam celebris mirata ruinas,
Quæ post Stratonis renitet cognomine turris.
D Hanc prior Herodes Augusti Cæsaris auget
Culmine, Cæsaream Ramano a principe dictam.

CAPUT IX.

De sancto Cornelio centurione.

In qua sollicite scrutans loca Paula sacrata
Repperit ecclesiam Christi, Cornelius olim
Ædem quam coluit privato jure manendi,
Luce Dei dignus necdum baptisate lotus,
Cœlitate teste, preces cujus referuntur ad aures
Ascendisse Dei, miseratio gratia subisse
Ante thronum Domini, sublectæ præstita plebi.
At patet acceptor judex non esse supernus
Personarum inter nihil atque salute direptum

Hebraicam nostramve fidem pietate nitentem,
Gentibus et cunctis reserari limina cœli,
Vimque pati donoque Dei violenter adiri.
Nulla dabantur huic miracula, semina vitæ
Nulla sercabantur terrenæ aspergine linguæ ;
Aspirante tamen Christo, cui corda beare
Jus manet, orat ait dignus habeatur ut astris ;
Accersit monitus doctorem, dogmata quærit,
Sacro fonte carens, jam purificatus haberi

(155) Vide S. Hieronymi epistolam 108, ad Eustochium

accipiens superi eharismata doni;
 ne implens nam dignum munere monstrat.
 am ire parum vitæ se muncra solum;
 fines, cbaros invitat amicos
 que sui plures stndet addere doni,
 bens præ sagia clara futuri
 am, nee adhuc doctus, doctoris adoptans.
 pit Petro sanctum tribuente lavacrum,
 itato, posi pignora Flaminis almi;

A Dumque piis plebem monitis hortansque docensque
 Multiplicare parat, de centurione sacerdos
 Efficitur, renitetque datus hae præsul in urbe,
 Qua perplura sagax animarum augmenta gerendo
 Prænituit, mactusque lucris ita fine quievit,
 Fenora commissæ referens non parva catervæ;
 Unde sui sumens quoque præmia digna laboris
 Cœlestem procures inter sortitur honorem.

CAPUT X.

De sancto Philippo diacono.

isthic perlustrat Paula Philippi
 t septem qui munia clara sacrorum
 hano cœpere, aris, qua lege minister
 ærni non cessat semina verbi
 per populos, et oves ad ovile vocare :
 igna gerens, virtutum luce coruscans,
 expellens. paralytica corpora curans,
 s gressum claudis ac lumina cæcis.
 ritum fidei fundamina firmans
 monuit, Simonisque venena fugavit.
 ductu properans, hinc pergit ad austrum,
 nque tuens eunuchum sacra legentem,
 nitu carpando jungitur, atque
 studio sociatur apertio legis.
 res sitiuntur aquæ, fons panditur ortus

Esse novus poto quo pectora sicca rigantur ;
 Mutavitque atram, tinctus baptismate, pellem
 Hic niger eunuchus gentilia corda figurans.
 Bethsoros est vicus Solymis qua pergitur Hebron
B In quo fons cujus sacrantibus elutus undis
 Candida præclaræ meruit consortia vitæ.
 Spiritus abripiens alias transferre Philippum
 Destinat, Azotiis reliquisque, ubi verba salutis
 Disserit allegans urbem dum transit ad istam
 Ædificans in qua mentes requievit. et ejus
 Tres juxta genitæ, cum virginitatis honore
 Sortitæ tumulos ; Ephesina quarta renidet :
 Spiritu ipse prophetiæ quas munere sanctus
 Implens, illecebris diri servavit ab anguis
 Æthereisque choris cœli super astra jugavit.

CAPUT XI.

De sancto Procopio.

ianc Procopius legitur decorasse triumpho,
 li prius ornata verbo atque vigore ;
 xque Dei qui stat dum cultibus almis,
 onficiens raro recreata paratu,
 pinabat dapibus replendo supernis.
 nternos interna externaque bella

Adverso vibrans hostes superabat abactos.
 Huc quoque directus prima ad responsa fidelis,
 Fortis, et inventus sapiens, constansque probatus :
C Iratoque probis Fabiano iudice dictis,
 Mucronem excipiens certamina fine venustat.

CAPUT XII.

De Prisco, Malcho et Alexandro.

celebres hic consumasse triumphos
 fortes pretiosa morte leguntur.
 tres valida juvenes virtute nitentes,
 Malchus, Alexander, simul urbe sub ista
 quodam vitæ ruralis agello,
 tudiis, dum tempore Valeriani
 veriunt fidei crebescere pugnas,
 ccensi pariter virtutis amore,
 egnitiæ sese cœpere notare :
 n cœlestes caperentur in Urbe coronæ,
 caperent, irent, peterent reperentque,

Ignavam sed humi gererent torpore quietem :
 Regna Deus mandet cum vi rapienda superna.
 Arma quibus nacti verbis, gradiuntur in Urbem
 Approperant bellis, et adorto iudice crudum
 Incusant rigide quod sanguine sæviat almo.
 Actutum monitis quam digna profata rependens :
 « Subjicitote feris, inquit ; quibus haud placet istud
 Profluat ut nostro sanguis mucrone piorum ; »
 Rictibus horrificis mox allegantur edendi
 Abrahæque sinu correpti ex ore ferarum
D Perpetuas prompta lucrantur morte coronas

CAPUT XIII.

De sancto Marino.

erat hic opibus pollens et honore, Marinus
 militiæ splendens insignibus, atque
 is clarus, Solymorum e civibus unus
 lum luce gradus hunc debitus ordo
 a adit, invidiæ stimulus petit ecce sodalem
 tque gradum hunc non posse subire Marinum

Invisa Christi qui relligione prematur.
 Quæsitus verumne sit a quæstore Marinus
 Illico Christicolam viva se voce fatetur,
 Christi se vere famulari legibus edens.
 Conceduntur ei tres quis deliberet horæ :
 Dis libare velit, perimine vocamine Christi.

Protinus egressum Teotignus episcopus armans,
 Ducit in ecclesiam, fidei sermonibus auget,
 Tandemque attollens, altaris ad intima transfert:
 Quo præcinctus erat gladium proponit, et offert
 Inde Evangelium, rogitans quid mallet eorum.
 Cumque manum prompte divina ad jura tulisset,
 Præsul ait: « Quod cœpisti jam perfice, fili:
 Vitam contemnens fragilem, sperato manentem;
 Pergito confidens, oblatam prende coronam,

A Qua redimire pium Dominus caput eligit altus
 Regrediens sævum repetit præcone tribunal
 Invitante, dato sibi tempore, adesse, recurrens
 Nec patitur scitante moras ut præside reddat;
 Verba sed expromens certo se robore fixum.
 Non rogatus, ait confirmatum esse paterna
 Lege, Dei potius hominis quam jussa timeuda.
 Sic plecti jugulo tali pro fame jussus,
 Majoris super astra gradum mox sumit honoris,

CAPUT XIV.

De sancto Asterio.

Asterius quidam præsens erat, urbis alumnus
 Romæ, patricius, natu, splendore sena or,
 Ornatus meritis, opibus feliciter utens,
 Nobilitate vigens, regali stemmate pollens,
 At super hæc fidei Christi præcelsus amore.
 Is prætaxati dum martyris astat agoni,
 Excipit et cæsum gladio, attollitque verenter
 Subjectis humeris, substrata et veste, cadaver
 Testis et exsequiis quem dat, mox captat honorem.
 Traditur hic multis aliis quoque fulgidus actis,
 E quibus id per eum tradunt memorabile gestum,
 Paneadam quam Phœnices antiquitus urbem
 Dicit, Cæsaream nostri dixere Philippi;
 Parius hanc prope mons, cujus radicibus ortus
 Jordanis gemino asseritur procedere fonte:
 Moris erat mactaretur quo victima certo
 Solemnique die fatuis a gentibus illic
 Dæmonicæ, fuco quæ fraudis adempta dolosæ,
 Vanescens, oculis nusquam parere solebat,
 Famaque suadebat præsentibus, hostia celsi

Quod mirabiliter peteret penetralia cœli
 Contigit Asterium, quondam deceptio talis
 Dum geritur, casu præsentem astare profanis
 B Præstringique videns stupidas phantasmate mentes
 Erroresque dolens hominum, miseratus et orans
 Ingemit, atque oculos cœlis palmasque repandens,
 Invocat interno Dominum clamore potentem,
 Integraque fide poscit, lacrymisque profusis
 Flagitat, antiqui fallaces arguat artes
 Serpentis, miseris removens mortalibus hujus
 Præstigit nebulas. arcanaque monstra revelans,
 Hæc rogitante piis precibus cum fletibus almo,
 Ecce superferri subito depromitur anguis,
 Victima divinis sublata putata rapinis
 Reddita, cunctorum fluvii conspectibus imo,
 Sic fidei prece Christicolæ resoluta fatiscit
 Ætatum falsi tantarum machina ludi,
 Ut non hisce locis reparari quiverit error
 Amplius, hic clari patefacto lumine veri.

CAPUT XV.

De statua Salvatoris.

Paneadæ civis mulier deprenditur hujus,
 Fimbria quam Domini contacta cruore levavit.
 Ædis pro foribus, cujus basis ærea, fixa
 Constiterat muliebris habens figmenta figuræ
 Femina, ceu palmas tendens genibusque voluta.
 Altera salvificis statuam basis ære gerebat
 Compta stola, dextram quasi pergeret (pro porrigere)
 [ret) auxiliando.
 Hanc secus crumpens humi inuascier herba

C Crescere ad crasæ consueta lacinia vestis,
 Quæ mox frondentis tetigisset vertice coni,
 Pellendos robur morbos capiebat ad omnes,
 Nil virtutis habens sacra nisi tacta lacerna.
 Peffidus hanc cernu taurus qui obsistere ruptis
 Irrnerat domino loris, petit, impete vertit,
 Figmentique furens proprii simulacra reponit,
 Cœlitus affulso teritur quod fulmine truncum
 Atque notat jugulo divini vindicis ictum.

CAPUT XVI.

De sancto Pamphilo.

Floruit hic clarus venerando Pamphilus actu
 Martyr, presbyterum dignum quem laude sacravit
 Agapius præsul, hujus largissimus urbis
 Erga inopes, et eis devinctus amore paterno;
 Inque gubernando Ecclesiam solertia cujus
 Pervigil experta est, multoque labore probata.
 Hic in episcopii Theotignum jura secutus
 Fulsit, id officii quam laudabiliter explens.
 Pamphilus excalpsit quæ sacra volumina martyr
 Hieronymo Cræsi gazis potiora feruntur

D Signa manus recolens, vestigia sanguinis edens
 Articulis sanctus propriis quæ martyr ararat,
 Qui plenus fidei, divini plenus amoris
 Regna triumphavit feralia Maximiani,
 Eusebius fastos cujus edere libris
 Quis quantus fuerit studuit, simul unde oriundus
 A puero veram doctrinam, prælia, palmas,
 Quantaque pertulerit, quos desudarit agones,
 Ut quoque percepit hoc dignus honore coronam

CAPUT XVII.

De Eusebio scriptore.

Martyr hic adiutor sacrorum in luce librorum
Huic nitet Eusebio, Scripturæ quem vocat ipse
Hieronymus clavem, testamentique perennis
Custodem, memorans quamplurima quæque revol-

[vat

A Ex infinitis fere, sed præclara feruntur
Historia Ecclesiæ, Canones Evangeliorum,
Omnimodis Chronicon, gestis clarissima, cujus
Doctrina atque fides operum probitate renidet.

CAPUT XVIII.

De Theophilo, Acacio et Gelasio. — Reliqua itineris Paulæ.

Theophilus præsul hic lumine claruit almo,
Dogmate purificans errantes Pascha colendi.
Hac etiam reniteus antistes Acacius urbe,
Expositis fidei Salomonis dogmata lustrat :

Præterea multa Ecclesiam quoque luce venustat.
Quî pro Liberio Felicem sede coronat

Gelasius, post Euzonium sale fertur honesto
Hic viguisse sacer parca sed condere dextra.

Postquam Cæsareæ lustrasse sacraria gaudet
Paula, per Antipatri dictum de nomine castrum
Semirutum gradiens, Lyddam, Diospolis ore
Quæ fertur Graio, non segnis ire satagit.
Dorcadis Æneæque salus hanc fulgida comit.
Haud procul hinc Arimathiam vicum intrat Ioseph,
Cælorum Dominum digni condere sepulcro,
Inde sacerdotum Niobem [Nobem] succedit in urbem
Post occisorum tumulum tristi omine dictam (156).

Hinc Joppem portum penetrat fugientis Ionæ ;
Unde viam repetens celeris divertit in Emmaus.
Quæ nunc Nicopolis, Dominus qua fragmine panis
Agnitus est illis quorum dilectio vera
Factis enituit, quorum irradiata probantur
Lumina, dum gestis cœlestia jussa decorant
Et noscunt opera quod non agnoscere possunt
Auditu, reteguntque simul non esse beandos
Quoslibet ore modo, si non bona facta sequantur.
Hic quo fonte pedes visus lavisse Redemptor
Apparens cum discipulis, numeroque luuntur
Morborum hoc pestes variorum animalia linquunt.
Inclutus hinc Cleophas, cujus sacrata nitescit
Hospite digna domus Domino, juglatur in ipsa,
Judæos Christi passus pro lande furentes ;
Quaque etiam cultus celebri pietate sepultus
Quem terris Dominum propria suscepit æde,
Clara poli super astra colit sibi domata dantem.

Nicopoli egrediens Bethoron conscendit utramque
Paula, urbes regis Salomonis honore locatas,
Sed dudum vario bellorum turbine versas :
A dextris Gabaona tuens, qua figere solem
Cum socia valuit fretus cognomine Jesus.
Substitit in Gabaa, meminitque libidine cæsos
Sexcentosque reservatos in origine Pauli.
Hinc urbem misto trinoque vocamine dictum
Ingreditur Jerusalem, sub parte sinistra
Mausoleum Helenæ dominæ mirata celebre
Adiabenorum, Solymos quo tempore pavit,
Insistente famis frumento, rure Canopi.
Hospitio Paulæ prætoriam celsa feruntur,

(156) I Reg. xxii.

Parva sed admittit vitantem culmina cella.
Tunc loca cuncta piis Christi signata triumphis
Circumiens, magno fidei veneratur amore.
Prostrata ante crucem Dominum ut tueatur adorat
Pendentem, mundi quoque crimina morte piantem ;
Osculaque affigit lapidi, complexa sepulcrum,

B Angelus amoto reserat quo gaudia vitæ,
Allambitque locum. lacrymarum flumine fuso,
De Domini membris monumenti jure sacratum
Hinc tandem egrediens Sion ascendit in arcem
Montibus in sanctis, cujus fundamina pollent
Portæ et castra Deo charæ super omnia Jacob.
Non illæ flammis quales uruntur ab hostis,
At qui hinc intratur regni cœlestis in aulam
Non siccis spectans oculis aspergine Christi
Sanguinis infectam vincti cæsique columnam,
Quæ certe assiduæ moderamina larga salutis
Fert fidis valida applicitis dans robora vinculis
Pellere diversas medico solamine pestes,
Porticus ecclesiæ qua sustentata levatur ;
Panditur inde locus Paulæ, quo Spiritus ælms
Centum his denosque super descenderat agnos

C Hic quoque pauperibus Christi pia dona ministrans
Competit optatam longo spiramine Bethlem ;
Atque specum ingrediens divinum Virginis alvus
Qua posuit partum, præsepe, animalia Christi
Quo Domini agnovere sui, se cernere visu
Testatur fidei stratis puerilia pannis
Membra jacere Dei, stabulo deposta sub arcto :
Sedulus intactæ matri nutritius aptum
Præbet ut obsequium ; venientes tempore noctis
Pastores, stellamque, Magos pia munera dantes :
Lactentes cæsos, Herodem cæde furentem :
Ut petit Ægyptum Joseph comitante Maria.
Sicque domum panis lacrymis venerata profusis
Fonte pio Regis cunabula sacra salutat.
Haud procul inde petit turrin gregis omine claro
D Quæ Jacob paverat oves, sibi vocis honorem
Angelicæ hauserunt pastores, Gloria summo
Qua cantata Deo mortalibus atque benignis
Pax legata, choro laudes reboante superno.
Quem prope dum pascuntur oves, en velleris agnus
Detegitur puri, cælesti et rore repleti,
Sanguine qui dignus dissolvere crimina mundi
Et vastatorem propria depellere plebe.

Inde via veteri Gazam petit impigra Paula,
Persica thesaurum quam promere lingua resignat.
In qua Silvanus rabiem Diocletiani

Hujus cum sociis evicit episcopus urbis,
 Quando in Fanensi [Fennensi] capitis cæsum me-
 [tallo
 Quadrageſima simul cœlorum ad gaudia misit.
 Mox hinc ad dextram Bethsur transitur, et Eschol,
 Unde botrum portant geruli præſagia Christi
 Gestantem, ligno appensus qui dulcia fudit
 Vina suis, terramque dedit dulcore fluentem.
 Hinc Saræ cellam petit et vestigia quercus
 Abrahæ, spectare diem per lumina cordis
 Qua meruit Christi, Domino lætatus in ipso.
 Scandit ab hinc surgens Hebron quæ Chariatarbe
 Quattuor a tumulis magnorum dicta virorum :
 Abrahæ, atque Isaac, Jacob, primique parentis,
 Jungitur his Caleb, quartusque putatus in illis.
 Dimittit Chariatsepher, cui littera nomen
 Præstitit, admirans superas atque interiores
 Undas, Othoniel ruris quas arida temnens
 Accepit. quibus irriguos ditaret agellos (157).
 Inde Caphar Baruchæ teritur *benedictio villæ*,
 Sidereo Abraham Domino comes usquequo venit.
 Miratur campos Sodomæ Paula atque Gomorrhæ
 Cœlesti, meritis agitantibus, igne perustos.
 Aspicit Engaddi vineta. opobalsama sudant
 Quis virgulta locis, aliis indebita terris.
 Contemplansque Segor, Zoaram quam voce Syro-
 [rum
 Dicunt, speluncæ meminit Lot sicque sodales,
 In lacrymas conversa, monet quam vina cavenda
 Sint, dominata viro nequeunt quem vincere cives.
 Hincque notho a calido rediens ubisponsa cubantem
 Invenit sponsum, Thecuam pertransit, ovantem
 Suspiciens montem de quo Salvator ad altum
 Conscendit Patris solium quo sæcla gubernat.
 Hoc dudum ruffam mos monte flagrare juveneam
 Exstiterat, cujus populi cinis atra piabat,
 In quem migrantes cherubim, fastigia templi
 Linquunt, ecclesiæ fundamina firma locantes,
 Qua Jacobi memorant sacrata recondita membra,
 Ipse quod ediderat templo veneranda piorum
 Zachariæ condens Symeonis et ossa sub ipso.
 Hinc quoque Pelagiam quondam contaminate mersam,
 Pondere deposito carnis, cœli alta petisse
 Fama canit, cujus memoratu et laudibus actus
 Condigni felix imitatu finis habetur,
 Perspicit hospitium Marthæ Paula atque Mariæ
 Bethphagemque sacerdotum ditone retentam,
 Atque locum Domini petulans quo frena recepit
 Gentilis pullus, celebri qui comptus honore
 Vestis apostolicæ dat mollia terga sedenti.
 Tramite sic recto Jericho descendit et ejus
 Ex Evangelio meminit, quem sæva latronum
 Spicula seminecem dederant, temptumque severa
 Mente sacerdotum, jumentis terga coaptans,
 Ecclesiæ stabulo clemens dat Samaritanus.
 Arboris et Zachei, vitæ qui noxia calcans,
 Præcelsum celsa Dominum videt arce meantem.
 Cæcorum jam Paula tuens loca, lumina quorum
 (157) Judic. 1.

A A Domiuo reparata docent erroris utramque
 De tenebris Christi pellendam numine plebem.
 Ingreditur Jericho turrimque Achiel speculata,
 Quam primogeniti letho fundavit Abiram,
 Inque Segub generis portas in limine ponit (158).
 Galgala castrorum spectat præputia, liquit
 Quæ vetus Israel repetitæ mystica rimans
 Carnis casuræ, ac recolens purgamina mentis.
 Bis sex hinc lapides translatos fluminis imo
 Juris apostolici qui fundamenta locarunt ;
 Fontem etiam veteris nonnunquam legis amarum
 Et sterilem, quem in dulcorem sapientia magni
 Convertit²vatis, reddens scaturigine ditem.

Vix nox transierat, redeuntis lampade lucis,
 B Jordanemque petit, meditans vestigia quondam
 Sicca sacerdotum steterint cedentis ut amnis
 In medio ; post Eliæ virtutis et ejus
 Compotis ut siccum jussis iter unda pararit :
 Ut baptismum novum sacrans animabus, in ipso
 Abluerit vellus macula sine candidus Agnus,
 Nostra piacula lavans, polluta et strage fluenta
 Humani generis proprio baptismate mundans
 Achor *turbarum* vallem videt atque *tumultus*,
 Qua furtum est et avaritiæ damnata cupido ;
 Inde domum Domini Bethel, qua pauper Iacob
 In nuda dormivit humo, lapidi capite acto,
 Zacharias oculos septem quem cernit habentem,
 Angulus utriusque datur quo parjetis unus.
 Et videt scalam cœli in fastigia ductam

C Desuper innixus rector qua porrigit altus
 Ipse manum digno scandentibus astra meatu :
 Præcipitans vanos et opaca fraude malignos.
 Jesu mox et Eleazar venerata sepulcro
 Miratur censor quod legerit aspera montis
 Ipse, situ reliquis plana atque uberrima tradens.
 Quid referam Silo, qui diruta panditur ara
 Sacrorum veterum, qua Benjamitica scitur
 Præcessisse tribus raptas sine more Sabinas ?
 Transgrediens Sichem, quæ Neapolis nova fertur,
 Intrat in ecclesiam Garizim, latus edita montis,
 Quæ secus aspectat puteum quem fodit Iacob,
 Quem super assidens Dominus fert pocula poscentem,
 Et lympa fidei satiatur Samaritanæ,
 Librorum quæ quinque viros Mosaycorum
 Erroremque meat Dosithei linquere sextum,

D Messiam verum Salvatoremque recepat.
 Hinc digressa Patrum duodena sepulcra tuctur,
 Samariamque videt, dictam sub honore Sebastem
 Augusti, tenere pii qua busta prophetæ
 Abdias, Eliseus, magnus Baptista Joannes :
 Valdeque contremuit miracula plura videndo :
 Audit enim strepere variis nigra agmina pennis
 Sanctorum ad tumhas, homines ululare luporum
 More, latrare canum, fremituque rugire leonum.
 Tauri hinc mugitus reboat, flat sibilus anguis,
 Post tergumque rotare caput, hos vertice terram
 Percutere ; atque alios prospectat in aere pensos
 In faciem versis pedibus, nec vergere vestes.

(158) Josue vi, 26 ; III Reg. xvi, 34.

Pro quibus effundens lacrymas Christumque precata,
Fessa licet, montem pedibus conscendere gaudet,
In cuius geminis centum sub tempore pestis
Abdiam specubus constat pavisse prophetas,
Inde pio petitur Domini nutricula gressu
Nazara, tumque Cana Capharnaumque, capace.
Signorum Christi, stagnum quoque Tiberiadis
Navigio sectum, divo sectuque sacratum
Vastus ab inde locus, satians ubi millia quinque
Panibus ex quinis, bis sex sacra vascula replens
Reliquiis Dominus superantia dona reponit
Discipulis, vulgus quæ condere ventre nequibat.

Scandit deinde Thabor, superam quo prodere
[formam

Complacuit Domino coelesti luce micantem.
Hermon Hermoniique videns lata et Galilææ
Rura tuens, Sysaræ Barach vincente phalanges
Qua stratæ, rivumque Cison loca plana secantem;
Tum peremensa Naim, viduæ nova gaudia tractans,
Destinat Ægyptum legere, pauloque resistit
Ad fontem qui maxillæ de dente molari
Profluus Arcadiæ torrentia viscera mulcet;
Morashimque videt Michæ studiosa sepulcrum.
Jam nunc ecclesiam, sic fertur in arva Canopi
Visere diffusos eremi lateque patentis
Virtutum campos mirorum semine fetos.
Quinque urbes Pharias, Chanaatide voce loquentes.
Gessen Tapsucosque Dei Nilotica rura
Quæ summi jussis Moyses splendore triumphat,
Percurrit celeris celsas amplexa columnas
Ecclesiæ Christi, pedibusque advolvitur horum
Qui, mundo profugi, superant sublimia mundi,
Obviat Isidorus primas sanctusque sacerdos
In Nitriæ partes confessor; eidem
Macharii properant, Arsetes, Serapiones.
Hos cernens, Dominum vere se cernere credit,
Quodque impendit eis, gaudet dependere Christo,
Hac quoque legisset regione quietis honorem
Ni desiderii votum loca sancta tenerent;
Ad quæ ceu pennis pernix remeavit avinis.
Inque sacram remeat Bethlem mansura perenne;

A Hospitio nimis angusto tres degit in annos
At tollat donec cellisque monasteriisque
Sollicite fabricas diversis usibus aptas.
Diversisque peregrinis habitacula condant
Ampla viam juxta, veniens qua cœlica Virgo
Hospitium Joseph comitans non repperit olim.
Nam xenodochium statuit studiosa virorum,
Virgineosque choros certat disponere turmis,
Atque monasteriis famulans quos ultima rexit,
Ut servire magis hanc quam præesse videres.

Cum mare defuncto nullo edit ab inde marito,
Quamvis hoc sancto virtutis in arce probaret.

Nec post balnea linis fracta vapore levatur*

Mollia non habuit lecti, nisi febribus ægra,
Strata cilicio; somnos dabat aspera tellus:

B Noctibusque et requiem, requies si rite vocatur
Qua con)ungebat precibus noctesque diesque,
Infundens lacrymis cunas pietate profusis.
Crebra piis ducens pariter jejunia votis
Omnia pauperibus tribuens, fit rebus egena
Terrenis, superi locuples sed culmine doni.
Nam docilis memori Scripturas mente gerebat
Divinas meditans, in eis ænigmata lucis
Instrumenta novi, veteris quoque dogmatis ipso
Hausit. Hieronymo celebri tradente magistro
Hebraicam didicit linguam, sermone canebat
Hebraico psalmos, genuina hos voce resultans;
Eloquium Latio gramen sine more sonabat,
Virtutum rutila variarum luce nitebat,
C Eustochium gnatam, solo quo munere ditam
Liquit et optatam ad patriam jocunda recessit.
Cumque rogaretur moriens utrumne dolores
Sentiret, retulit nil se sentire molestum:
Cuncta quicquid sibi, jam cuncta serena videri;
Sicque crucem labiis digiti moderamine pingit
Emittitque animam, cœli secreta petentem.
Pontificum manibus feretrum translata ferentem,
Ponitur in media speluncæ consita Christi
Ecclesia. Quimus cum Hieronymo ergo beatam
Martyrioque coronatam vere odere longo.

INCIPIT LIBER TERTIUS.

CAPUT PRIMUM.

De sanctis Eusebio, Peleo et Nilo, martyribus.

Præterea multis ista tellure triumphis
Enituisse liquet sanctos formidine victa.
Eusebius quidam, fidei devotus alumnus,
A custode Palæstina pro nomine Christi
Tentus, tormento primum cruciatur equino
Post jugulo plexus, capitis sub fenore dite

D Martyrii sumpsit cœlorum præmia pœna,
Augusti quinto decimo quod sole dicatur
Hac patria torquente pios Diocletiano
Pontifices Christi Peleusque Nilusque feruntur
Agmine cum cleri cœlum petiisse per ignes
Et Domino se pro populis holocausta dedisse.

CAPUT II.

De Asclepio episcopo, Eusebio quoque, Nectario Zenoneque martyribus.

Gzenus fidei impugnans Asclepius hostes
Pellitur invidia, Romanaque regimina fidens
Justitiæ fulgore, petit, quæ Julius æqua

Lance librans, sedique ministerioque reformat,
Actores culpans, monitisque minisque coercens,
Eusebius hic, Nectarius Zenonque triumphant.

Gazenses, quos verberibus vinclisque fatigant
 Impia quod studiis horum sint strata sacella;
 Fustibus intersunt, laceros saxisque gravatos
 Ac cerebro demptos, membrorum cætera flammis
 Dant iumentorumque serunt mista ossibus ossa,
 Quæ supero mulier monitu quærensque legensque
 Delegat manifestato per visa sobrino.

At Zeno accipiens charorum pignora fratrum
 Tecta domi servat, dum præsul in urbe dicatus
 Basilica structa sociari his Nestora certat,

A Qui belli comes egregius consorsque corona
 Corporis ad speciem dum spirans ultima missus
 Zenone sollicite curam præstante favetur,
 Èmicat emeritus cœlique capessit honorem.
 Antistes Zenon quoque centenarius almis
 Officiis indeficiens, sollempnis et astans,
 Nec minor aspicitur, requiem nec ritibus affert.
 Jure maritali ternotus jungitur eis,
 Huic trinæ genitor sobolis, hic laude sophistæ
 Excellens, actisque animam virtutibus ornans.

CAPUT III.

De sancto Hilarione (159).

Patre Palæstinam claram Hilarione feramus,
 Hieronymum que ducem vitæ in sermone sequamur.
 Scribit hic exortus primum ut vico prope Gazam,
 Milibus et quinis distanti mœnibus urbis,
 Nomine Thavata, partes qui respicit austri.
 Evolvens reliquos vitæ ac virtutis agones
 Hic velut e spinis redolens rosa surgit acutis,
 Sculptilium cultu sævis genitoribus ortus,
 Erudiendus Alexandri transmittitur urbi
 Grammaticamque catis didicit doctoribus artem:
 Omnibus et charus studium moresque calebat.
 Egregio ritu Christi se cultibus indens
 Affectuque pio meditans in religionis amore.
 Antonii nomen celebri rumore capessit
 Visere quem fervens, cremum petit, utque positus
 Effectu, solita mutatur veste duobus
 Mensibus, hic juxta recubans atque ardua signans
 Castorum seriem morum normæque tenorem,
 Quam foret orando assiduus, summissus alumnos
 Excipiens, acerque monens, alacerque cohortans;
 Asperitas qualis huic propositique cibique.
 Ad patriam post hæc monachis collega quibusdam
 Defunctis rediens patre jamque et matre, decenti
 Dispensat dimissa sibi patrimonia jure,
 Fratibus et partem, partem largitur egenis,
 Nil sibimet servans. Ter quinos nudus et annos
 Dum regit, arma gerens Christi, deserta subivit,
 Hirto ruralis coopertus tegmine sagi
 Vestem pelliceamque ferens, Antonius illi
 Quam dedit instructo juga ferre suavia Christi.
 Carica jam noctu fessum ter quina cibabat.
 Quattuor huic annis æstus pluviasque removet.
 Angulus Augusti tugurii casulæque pusillæ,
 Quas molli juncto cum carice textit acata.
 Cellula post struitur, pedibus quæ quattuor ampla
 Culmine quinque pedum scandens, summissior ejus
 Statura, veniens humilis caperetur ut hospes
 Corpore dum recubat, paulo quæ longior esset
 Quam non esse domum, tumulum sed forte putares.
 Paschali ille die modo tondebatur in anno,
 Non mutans tunicam nisi cum penitus prior esset
 In pannis resoluta pioque absumpta labore.
 Stratus humum nudam sternebat juncus illi

(159) Vide sancti Hilarionis Vitam inter Opera S. Hieronymi, tomo II init., Patrologiæ tom. XXIII.

(160) Hieron. in Vita Malchionis: « A vicesimo

Usque diem mortis, nec ei pretiosior unquam
 Quo semel indutus fuerat, non saccus in undis
 Post lotus, lacrymis cordis nisi fonte profusis.
 Scripturas sanctas mentis retinebat in arca,
 B Postque preces psalmos Domino ut præsentem canebat,
 (160) Cui natus ubi præterit vicesimus annus
 Nil epulum præter lentis tribus edit in annis,
 Frigida quam paulo domitans madefecerat unda;
 Hinc tribus est aliis sale, pane reffectus et unda;
 Quattuor est post hanc herbis agrestibus usus
 Quorumdam junctis fructicum radicibus esu;
 Quinque dehinc panem mediæ dant hordea libræ
 Atque olus absque oleo modicum coctumque jugatur.
 Lumina deinde videus sibi caligare labore
 Pumiceque cutem retrabi scabiedine quadam.
 Præfato fomenta cibo conjungii olivi;
 Hocque tenore cibi dum sexagesimus illi
 Tertius et vitæ completur pascitur annus,
 Præterea victus sibi nil cujuslibet augens
 C Sic indefessus, cum jam sibi adesse palestræ
 Colligeret metam, panis contemnit ofellam,
 Contemnensque dies octogenarius implet,
 Immenso fervore calens, quasi tiro duellum
 Inciperet, soliti quo tempore ponere multi.
 Namque farina, herbis quoque sorbitiuncula tritis
 Editur huncque cibans potat vix uncia quina.
 Sicque implens seriem vitæ, nullatenus ante
 Quam sol occiduum radios immergeret undis
 Nec festis graviterve cubans jejunia solvit.

Multæ parvum acies, certamina multa lacessunt,
 Extra externa crepant, intus civilia mussant;
 Flamme sed doctus supero pius intima pressat,
 Componensque animi sudo moderamine turbas
 Conficit edomitans lascivum pondere asellum,
 D Frangit et extenuat bellorumque usibus aptat.
 Suctus in internis, ad barbara fortior exit
 Bella trahens hostis variis hunc provocat armis,
 Mille petit furtis, impugnat mille duellis
 Pusio quod vagit, vel quod muliercula plangit,
 Quod mugit bos, balat ovis, quod bellua gannit.
 Admonet, atque pavendorum portenta sonorum,
 Et strepitus exercituum. Quem voce movere
 Dum nequit, horrificis tentat consternere visis:

primo anno usque ad vicesimum septimum, tribus
 annis dimidium lentis sextarium madefactum aqua
 frigida comedit, et aliis tribus, » etc.

it aurigas, redigit sub frena jugales
 r rhedas, instaurat fraude veredos,
 at hunc Christi tegit ac lorica fidei
 nesque feras sese pervadere cernens,
 esum in clamat, terræ sorbetur hiatu
 nocens : claro Christi canit ille triumphos,
 ndes, gaudet celeri superasse tropæo.
 a bella dein conamina fraudis adorta
 virum, pandit muliebria membra cubanti
 us nuda vafer, dat ditia fercula victus
 o, invictoque feras ferus applicat ipse :
 erit oranti, exprobrat, vel cæde fatigat
 us his victis miles persistit agoni.
 s hostis cumulans atque arma reformans,
 tiora parans, latrones mittit egeno
 cum tota cursantes nocte, cubile
 eperire queunt : coram tuteque cubantem
 m orta luce vident, rogitantque quod ipse
 us noctu faceret. « Latronibus, inquit,
 net invadi nudus.— Quit cædier, illi.—
 uer; haud ideo vereor, sum occumbere prom-
 [ptus. »
 i quo stupidi, fassique volumina noctis
 a que umbrarum, spondent moderamina mo-
 it coluber ; quot belli suffit agones, [rum.
 latori cernens retinere triumphos.
 ra tropæa dein et plurima signa geruntur.
 liu sterilis perrumpere claustra cubilis
 etit mulier, votisque levata recedit,
 e annum grates sumpto pro pignore pendit.
 Dominus miris attollere servum.
 s ternam matris discrimine lethi
 obolem, pariter vitæ suprema trahentem,
 to incolumem reddit, rapit emithritæo.
 nsis currus agitare auriga paratus,
 im studio insistit stupefacta fatiscit
 a recunctatus, nervi riguere per artus :
 anus aptatur flagris, non stringit habenas,
 rvix immota manet, rectore quadrigæ
 e frustratæ licito, nulla arte feruntur.
 ptor tandem temone relapsus inepto
 r ac supplex capit adjuncta grabati.
 : humilem prono medicum molimine adortus,
 t haud aliter sumpta gaudere medela
 dat medicatori data pectora vero ;
 is maneat sontique renuntiet arti.
 vovet, recipit monitus, sanatur utrinque,
 , anima duplici exsultans moderamine fatus.
 : Hyerosolymita potens virtute superba
 ris atque asinos vectanda in pondera vincens,
 us diro truculenti dæmonis astu,
 r innexus multisque oneratus abenis :
 quidem chalybis solitus perfringere nodos,
 nare seras, crurum rescindere vincla ;
 ns his aures, nasum deciderat illis :
 i crura pedesque, gulam detriverat horum.
 itur fratres visu tam turbinis atri,
 er immotus velli vincimina mandat.

- A** Exutus laqueis tremat aspectumque retorquet :
 Vertice dejectus, metuens, vel cernere contra,
 Depositoque furore pedes allambere Patris
 Sede nec amoti gestit, tandemque coactus
 Juratusque ferus ductor possessa remittit.
 Qui memorabo virum dira legione tumentem ?
 Fascibus excellens hic, opum fulcimine pollens,
 Præminet ut multis, multo pervaditur hoste.
 Ductus et ad medicum ferro omnia membra gra-
 [vatus,
 Excutitur vinctis, numero et milite fretus,
 Simplicis athletæ præsumit inire palæstram,
 Impavidumque rapit, sustollit in aerâ tutum
 Ridentemque virum, sociis ad facta relisis.
 Roborat ille suos, humeris capitique ; reflectens
B Securus virtute manum, prensisque capillis
 Ante pedes subigit, stringitque manusque pedesque,
 Calcat utrinque pedes : Torquere, nigella caterva,
 Ingeminans. Misere jululat plangore furoris
 Diverso jam mille micant uno ore tumultus,
 Pectore ab unius populorum bella resultant,
 Nec patitur pius hisce diu miserum retineri
 Captivum victor, Jesum sed ut invocat. omnes
 Turbarum pellit strepitus, torvaque phalange
 Depulsa, sensus revocata mente reformat.
 Plurima curatus curæ quasi dono reportat ;
 Curator solers quæ cuncta omnino refutans,
 Sed neque pauperibus suasus tribuenda, retractat :
 Excussat servare manus dum munere præstat.
 Haud procul a cella saxis quidam effodiendis.
C Dum sudore madet, morbo dissolvitur artus :
 Intentus scopulis, similis fit corpore saxis.
 Nullus jam motus membris, jam saxeus omnis :
 Corde oculisque vigen, ac cætera mortuus, almi
 Visibus offertur, per quem virtute resumpta
 Membra resentiscit, venas vigor intrat abactus ;
 Frigore concretæ regelantur in ossa medullæ :
 Sicque recompositus, priscis mox redditur actis,
 Inceptoque valens operi gaudensque recurrit.
 Pluribus hinc crebro aggreditur multisque me-
 [detur
 Quid referam aurigam sæculi sub rebus agentem
 Chrismate quem locum gentilis fraude premebat
 Æmulus ? Iste nihil contra magis utile ducens,
 Auxilium Christi precibus petit Hilarionis.
D Abnuit ille preces vanis expendere nugis.
 Fratibus impulsus tandem ne vulgus ineptum
 Rideat Ecclesiam, tantillo hunc munere donat
 Fictilis atque scyphi, quo quondam haurire suetus :
 Præstat opem lympa plenum dum suscipit ille.
 Certus abit palmæ stabulum aspergitque jugales,
 Carceris antra foveat claustrique repagula tingit ;
 Spargit et aurigas hostis ridere, paratum
 Divulgare sacrum, sed corda fidelia fidunt
 Exsultantque futurorum spe laudis honorum,
 Ut data signa, volant hi, præpediuntur at illi ;
 Istorum axe rotæ fervent, vix terga meantum
 Eminus hi cernunt. Attollitur æthera clamor :

Sed neque pars aversa silet, virtus quia Marnas (161) A
Subjaceat Christo ; fideique occasio multis
Hoc jam tam propero præfulsit parta triumpho.

Anguis hic antiqui vires vacuabat et artem,
Nec coram posito figmenti monstra valebant.
Sacratæ juvenis flagrabat virginis igne,
Ludicra prætulera, sed frangere vota nequibat.
Haud grave ducit iter Memphitem tendere in urbem,
Armaturque dolis Christi ut superare monile
Prævaleat. Totum vanis ita deterit annum ;
Inde vafri rediens instructus fraude colubri,
Præsumptumque gerens animi grassamine crimen,
Æs, limen subter, quædam ad portenta notatum
Defodit, adjiciens magici fera murmura vincli.
Illicet insanire, caput, velamine vulso
Virgo rotans, diffusa comas et stridula dente
Ardore incendi, puerum clamore vocare.
Traditur acta seni, reteggit cui larva piaculum
Ejululans et furta fatens, Memphyte vocatum,
Vi ductum, tormenta pati, crucis ignibus uri.
Cogis, ait, me exire tenet quem limen adactum.
Magna (senex) virtus quem lamina licia nectunt !
Cur non hunc potius qui te immitebat inisti ?
Utquid, ait, collega meus, quem dæmon amoris
Illaquearat, ego impeterem ? Sed virgo sigillum
Ne tereret rapui. Fecisti invitus, at exi
Perdere, non servare solens, pellitque ferocem
Nec juvenem exspectat, fraudis vestigia vitans ;
Increpat creptam non se cavisse puellam.

Non modo vicinas urbes pia fama repleat.
Quin longinqui etiam gentes exciverat orbis.
Ut nostris, procul e terris Orientis in axem,
Quærere salvificum delegerit ille medentem
Francorum illustris quem jussibus induperator
Prosequitur chartis, comitatu et honoribus auctum
Qui furvo a puero possessus dæmone, noctu
Dentibus infremere, et gemere, atque ululare suetus,
Diraque flagra ferens, requiem in tormenta trahebat.
Cujus in obsequium plures ob patri amorem
Procedunt, videt ut turbam benedicit, abire
Præcipiens senior, juvenemque suosque manere,
Nam causam adventus ex ipso intelligit ore.
Mox rogatus homo, rapitur vix tangere terram
Ut pedibus valeat, loquitur sermone Syrorum
Tunc primum audito, servans idiomata linguæ,
Nec minus et Græco citatus [scitatus] fame pollet.
Præteriens varias quibus hic sit præditus artes,
Nomine et imperio Christi curatus, ut atra
Peste viget liber, librarum pondera profert
Simplicitate putans auri debere talenta ;
Hordea ab hoc sed pane capit, simul insuper audit :
Aurum quod cænum reputent qui talia sumant.

Non homines modo reddebat, quin bruta saluti.
Ut Bactra quondam ductum regione camelum,
Quem terdena virum sibi pectora funibus actum
Præsentem dederant : rabidum qui linqere jussi,
Diffugiunt omnes, sociisque manere nec ausis
Obvius ille meat : Non mole, diabole, vasta
(161) Idoli Gazennium.

Me terres, idem in magno, qui in vulpe, camelo,
Proclamans, pergensque [pro porrigens] manum, cui
[turbida dire

Atque immane fremens dum proxima bellua fertur.
Labitur, atque caput premit exæquabile terris.
Mirantur cuncti, tanto terrore furentem
Tam subito, tali factam lenimine mitem.

Nec potis est numero claudi pedibusque ligari
Omni facta die per eum miracula vitæ.
Haud minus ore potens turbas explebat euntes
Irradians, ad celsa vocans, et in ardua ductans :
Visere semotos non spernens, semina Verbi
Lætus agens Domini et segetem supero imbre ve-
[nustans ;

] Amplificansque pio proscissa novalia rastro,
Auget culta Dei veteri nova semina glebæ
Inculcans. Agarenorum ceu pandit Elusa,
Quam inveniens olim Cithereia festa litantem,
Non prius absistit lacrymis et fame divo,
Ecclesiæ quam condendæ fundamina metans,
Pontificem sacris ut erat vittatus Adonis
(Dæmone nam pulso plures curaverat horum.
Adnotet insigni redimitum stemmate Christi.
Alapiona fero vacuans afflamine menti
Dum redhibet, Christo lucrans, affinibus auctis
Nominis æterni Bethlechem attollitur auctor ;
Sicque monasteriis vicus repletur et aulis.
Sollicitusque ut erat, fratrum prænosse solebat
Multa, futura cavens, vitare nocentia callens.
Ceu quondam sociis vetuli discrimen avari
C Præmonuit, turbamque feram turpemque repulsam
Quæ passi ; hospitium patrem lustrare tenaces
Dum cogunt, cujus multa vertigine fundæ
Vinea prævallata minus solito edidit, atquo
Id quoque in horrendum mensis descivit acetum.
Dapsilis at fratres hilari qui dote refovit
Vinea, quæ centum fuerat factura lagenas
Millibus ut tribus est plebis depasta, trecentas
Reddidit in spatium viginti lecta dierum,
Nam Pater Hilarion læto hanc benedixerat ore.
Cum propriis sineret gregibus servire fovendis,
Celsa prius doctis alimenta requirere mentis,
Hæcce quidem quærenda jûge, hæc sectanda ma-
[nebat,

D Non ea quæ assidue mundo labente fatiscunt :
Quorum quem curam monachum retinere sciebat,
Hujus avaritiæ haud norat tolerare furorem.
Quare a conspectu venerandi amoverat ovis
Sollicitum quemdam, custodem pauperis horti,
Atque animo nummos solitum servare pusillo :
Qui tentans lenire senem, cum fasce virentis
Advenit ciceris, coramque nec ausus adire,
Clam dedit Hesycho ponendum ad fercula ; sero
Fetorem appliciti senior haurire recusans,
Clamat avaritiam ciceris putere virore.
Horrida si minus hæc. inquit, spiramina sentis,
Saltem adhibe bobus, fugere hæc et bruta videbis.
Factum, disruptis fugiunt animalia vinclis.

Pollebat siquidem præstans hac culminis arce
 Corporis attigui sensæve afflamine vestis,
 Tangeret aut quam quisque, regi quo nosset odore
 Cui larvæ, addictus vitio vel oleret adustus.

Flebat at obsessus numerosis undique turbis
 Et grege stipatus fratrum curaque fovendi
 Affectus pacis, desiderio atque quietis
 Arctari obsequiis venientum et honore dolebat :
 Carceris hæc tabens evadere septa calebat,
 Oblatasque animo pompas ac stemmata calcans,
 Solum exoptabat eremum; quam pronus inire
 Dum jamjam parto properans conatur asello,
 Multa subinde ruunt lacrymosi millia vulgi,
 Excidium patriæ velut intentetur et ignis,
 Claudere moliti precibusque astringere nisi.
 At manet invictus tractans hæc famina secum :
 Fallacem haud facio Dominum, nec quibo videre
 Proruere ecclesias, fuscum squalere cruorem ;
 Unde probare datum patriæ præscita pericla.
 Vadere sed prohibent, testatur at ipse ciborum
 Sumere nil potusve, nisi mittatur abire.
 Sic septem postquam jejunia tracta diebus
 Producit, missus, socio multo agmine pergit,
 Quorum quamplures. ubi per sua rura, remittit,
 Quadraginta legens secum, jejunia fortes
 Qui tolerare queant. Pelusia tendit in arva.
 Ac Domini patrio servos invisit amore.
 Inde petens eremum, coluit quam Antonius alter
 (Nempe revelatum sibi quod cœli alta subisset),
 Selari fratres, lustrare habitacula certat,
 Delectis sibi subparibus vicina duobus,
 Vasta eremi penetrat, tantumque abstemius illic
 Tampue silens agit ut primum cœpisse professus
 Tunc fuerit servire Deo vitæ ordine Christo,
 Cui tot devoto sacrarat tempora cursu.
 Arentes nimio squalabant pulvere glebæ,
 Effervensque sitis moribunda obduxerat arva,
 Et vacuarat aquis clausum sola torrida cœlum
 Jam tribus ut liquit terras Antonius annis,
 Decessum cujus lugere clementa ferebant.
 Adfore fama volans ubi prodidit Hilarionem,
 Hunc certatim adeunt, ducti passim omnibus agris,
 Lurida tabe famis sternentes ora : colonis
 Compatitur pressis senior pietate redundans,
 Utque polo passas gemino cum lumine palmas
 Exerit, os reserans, largos mox exhibet imbres.
 Ast ubi concessis satiatur glarica nimbis,
 En subito exortis replentur rura chelydris.
 Non arva agricolis pecori non pascua tuta ;
 Nusquam agris requies, et certa pericula quaquam.
 Quid medicinali exhibeant ad funera fotu
 Incertum, nisi patronum ad suffragia notum
 Certa petant, quo mœsta levent, quo noxia pellant.
 Ergo Dei famuli contra hæc munimina poscunt,
 A quo sumentes medicamina fida salutis,
 Mox benedicto oleo maledicta venena repellunt.
 Afficitur cultu senior, pertæsus honore,

(162) Juliani scilicet Apostatæ

A Et pompam fugiens venerantum ruricolonum,
 Accelerat mutare locum, non nota requirens
 Climata profugii. In Bruchio tanto hospite lætis
 Fratribus exceptus, jamjamque instantibus umbris,
 Decretam parat ire viam; turbantur amici
 Ac retinere parant; nihilominus ille perurget.
 Cœptum iter, attestans ne sit mora forte molesta
 Se properante fuga; Post, inquit, causa patebit
 Me subito a vobis celerique migrasse recessu.
 Nec mora post noctem lictores hospita pulsant
 Limina, portantes perversi edicta tyranni (162),
 Hunc qui, destructo, quo rexerat agmina, claustro,
 Funebribus jussis mandarat ubique requiri.
 Frustrati votis, Magus est, ut dicitur, illi ;
 Vera scrutantur eum magicis callere futura.

B Ille eremi secreta legens, semotus in annum
 Ferme madet, donec, fama vulgante, nitescit ;
 Jamque carens latebra, terris bene notus Eois.
 Appetit æquoreis tandem se claudere arenis.
 Discipulus tunc adveniens Adrianus ab oris
 Forte Palæstinis, pandit periisse nefandum
 Regni sceptrigerum, Christi regnare clientem (163),
 Hortaturque monasterii recidiva reposci.
 Abnuat iste decus fugiens, non bella renutans ;
 Nec reverebatur pavidus, qui regna perosus
 Deviaque ingressus, conducto interna camelo,
 Per loca vasta Farhetonium perducitur urbem.
 Ast Adrianus honore calens et culminis aura
 Perflatns, vellit furiis et fraude magistrum,
 Et male protritit quæ illi leganda dicarat

C Larga manus, spreto infelix senis ore recessit ;
 Regius haud longum morti quem morbus adegit.
 Zonano senior juncto subit edita classis
 Siciliam tendentis, ea scissa Adria puppi
 Dum legitur, subito naucleri filius atro
 Flamine correptus, clamansque ita prodero fervet :
 Hilarion cur, serve Dei, nec in æquoris undis
 Esse licet tutus, spatium da tangere terras
 Hic imas ne præcipiter depulsus abyssos.
 Ille dolens retegii : Remane, Deus en meus, inquit.
 Si sinit, hic socius ; prohibet, sin ille morari
 Invidia quod agis peccatorem atque vacantem ?
 Sed patre dante fidem reliquis non credere terris,
 Expurgat vitio puerum, ingressusque Pachimum (Pa-

[chynum)

Quod solum superest, rebus quod restat egeno.

D Fert pro naulo, Evangelium quod scripserat olim
 Ipse manu propria, nituit dum prima juventa.
 Navigii renuit dominus, nisi, codice, veste.
 Re cernens inopes. Lætatus egere beatus ;
 At ne promatur meditullia transit in arva,
 Lignaue decidens humeros onerabat alumni ;
 Quo redeunte die pretio pro pondere sumpto
 Panis opem tali sibimet sudore parabant.
 Interea Petri quidam intra limina Romæ
 Dæmonico clamat scutarius impete raptus,

(163) Jovinianum.

Siciliam ante dies paucos esse Hilarionem
Ingressum; quem nemo sapit, putat ipse latere
Secretus; sed abibo et eum per compita prodam
Moxque petens portum appellit sinuosa Pachimi
[Pachyni],

Ac duce possessore (164) casam senis ante recumbit.
Nec mora, liber ablt, medicique notamina paugit.
Quem plures extemplo adeunt, morbisque levantur
Corporis ac mentis. Tum de primoribus unus,
Cui gravidam lymphata cutem distenderat unda,
Quo venit sub sole, redit mox pondere liber.
Qui medicatori præstantia præmia promens,
Hæc responsa capit: Gratis data dedite gratis.

Inter quæ Hesychius, quærens toto urbe magistrum,
Littora perlustrat, penetrat deserta, levamen
Corde fovens istud, tantum non posse latere
Hunc ubicunque diu. Quam spem tres ducit in annos.
Inde a Judæo vendenti scruta Metonæ
Audit Siciliæ miræ virtutis in oris
Christicolis vatem populis nituisse novellum,
Tot signis clarum, tantis virtutibus altum,
Sanctorum ut veterum quidam esse propheta putetur.
Adriaco mox hic pelago Trinacria fertur
In sola, remigio justum ducente secundo
Scitatus. famam senis uno ut ab ore capessit,
Consona cunctorum rutili præconia lichni:
Qua niteat, quid agat, quam signa stupenda celebret,
Omnibus hinc adeo mentem mirantibus almi,
Quod nec opem a quoquam capiat post talia panis.
Discipulus tandem lacrymis per gaudia fuis
Irrigat inventi hoc plantas sudore magistri;
Vixque erectus eo, et biduo triduoque refotus
Famine mellifluo, velle huic evadere terras
Audit in externas, ignotus nomine et ore
Qua residere queat, Dominoque vacare quietus.

Ducitur ergo Epidauræos proreptus in agros,
Qua neque celatus longo sub tempore degit
Rure latens modico. Siquidem draco magnus Achivi
Quos, trito sermone, boas vocitare sucti,
Late actus vacuabat agros, armenta gregesque
Pastoresque vorans, lethali flamine tractans (pro
[trahens.]

Cui vastam jubet ille pyram funusque parari,
Excitumque data seriem (166) prece scandere mandat.
Obscquitur supera serpens virtute coactus.
Supposito ille cremans immanem fomite pestem
Admiranda dedit pavido spectacula vulgo.
Tempestate sub hac, motæ concussio terræ
Æquora limitibus metisque efludit abactis,
Diluvium ut rursum instaret mortalibus; omnes
Antiquum timuere chaos de montibus actas
Excelsis pendere rates, fluctusque frementes
Gurgitum inundantum ferri per iittora montes
Cernentes Epidauræi, dum stragibus urbis
Præteritis trepidant, Patris suffragia quærent,
Quem spe præsumpta rapientes littore sistunt.
Mox tria signa crucis sabulo dum pingit arato,

(164) Id est dæmone.

(165) Id est struem.

A Intenditque manus contra, mirabile dictu!
Creverit ut surgens steteritque in molibus æquor,
Indignansque fremensque diu, velut obice versum,
In semet sensim lapsisque refluxerit undis.
Ut rupes senis ante pedes rigidi in mare montes
Parte fluunt alia, hinc ceu marmorei, inde liquores,
Spargitur id tota regione, per arva, per urbes,
Mirantur cuncti eximii magnalia signi,
Ille dolens prodi. lembo clam nocte recedens
Effugit, et classe ascensa, Malta [Malea] atque Cythera
Occurrunt. Dumque alia legit piratica grassans
Fertur adesse manus, trepidant socii armaque poscunt,
Exercent cunctos (166), creberrima nuntia currunt
Id recitare seni. Ridens procul ille carinas
Ut videt hostiles: « Quid, ait, trepidatis, alumni? »

B O modicæ fidei! Pharaonis an agmina plura
Cernitis agminibus, divis quæ mersa triumphis? •
Sævorum interea spumantia rostra propinquant;
Emissus quantum spatii lapis occupat absunt,
Ille manu contra erecta, venientibus ora
De navi loquitur: « Satis est huc usque measse. »
Mira fides! resilire rates, puppimque petita
Agmine nitentum contra post terga redire
Invitos, stupidos citiore ad littora cursu
Quam ventum fuerat, casso molimine ferri,

Sic grassantum athleta Dei sine sanguine victor,
Læta tropæa ferens, legit æquora Cycladas inter,
Littoribus variis crebrisque furentia terris,
Tutus uti sulcet placidi vada mitia stagni.
Urbibus ac vicis passim concurrere vulgus
Dæmone possessum ac voces incedere in aures.

C Sicque Paphum appulsus, requiescit ab urbe remotus
Non tamen id longum: viginti forte dierum
Vix volvens spatium, cunctis namque insula clamat
Urbibus ore agitatorum famam Hilarionis,
Advenisse Dei servum, hunc sibi rite petendum.
Occurrunt Lapithæ. Salamina, aliæque resultant:
Approperant cunctis certatim ex urbibus acti,
Atque nno coeunt vexati mente ducenti,
Sexu discreti. Dolet auferri ille quietem,
Præsidiumque petens notum, precis igne fatigat,
Colluctatores, alios mox decutit, atque
Post biduum triduumve alius, nullusque resistit,
Hebdomada explicita, qui non lælatus abire.

Exactis geminis postquam devenerat annis,
D Cogitat Ægypti profugus loca barbara adire;
Suadet at Hesychius Cypri penetrare recessus,
Abducitque mari, montes procul inter opacos,
Reptando genibus manibusque abrupta subiri
Quæ vix prævaleant: pomaria consita amœnum
Reddebant, ductique locum de vertice rivi.
Nec detractus honos ab eo per tempora quinque
Annorum arboribus quibus hic mansisse probatur;
Nullo horum sumpsisse cihum de germine fertur.
Antiqui juxta fani collapsa patebant.
Mœnia, qua sunt inumeri sub nocte dieque
Dæmonici resonare globi, velut agmina belli

(166) Forte leg. eontos.

Gaudet in his senior habeat quod acumina pugnæ
 Quodque ad eum auderet nullus vel scandere rarus.
 Sicque fovens charam, Domino inspectante, quietem,
 Quadam forte die paralytica membra jacere
 Respicit ante fores; quissit rogat, ut quid adactus?
 Procuratorem, Hesychio narrante, locelli
 Accipit, ac villæ cui subditur hortulus ipso.
 Illicet illacrymans, inopemque salutis adortus
 Sic dextra jubet intensa recubantis in ora:
 Surge tibi dico; Chistique in nomine perge.
 Mira medela! rotabantur dicentis in ore
 Verba, nec ediderat perfecte hæc omnia, jamque
 Membra salus propera ad standum solidata levabat
 Hæc ubi sparguntur, multis iter invium inire,
 Difficilem superare aditum, spes certa suadet.
 Id per circuitum villis servantibus unum,
 Secreto fugiens ne lapsu ignota capessat.
 Non equidem velut instabilis levitate modernos (pro

novos)
 Quærebat loculos; quia defuga semper honoris,
 Ignotus [f. ignotusque] humilem gestibat ducere vi-

[tam.
 Tempore dum senii sentit se ad præmia ferri,
 Hesychio, qui semper cum pietate colebat,
 In testamenti vice fertur epistola parva
 Ejus scripta manu ditis qua cuncta supellex
 Divitiæque inopis memori traduntur honore.

A Hæcque Evangelium, tunicæ cum tegmine, sacci,
 Palliolique decus, simul ac veneranda cuculla,
 Jam modico igne tepens in pectore flamma caloris
 Restiterat, jam nil hominis, sensus nisi, vivi
 Magno corde viget, visuque profatur aperto:
 Egredere unde times? anima egredere unde vacil-

[las?
 Jam decies septem Christo famularis in annos,
 Et lethum ægra times! Hæc; et petit halitus æthram
 Robore pervalidus, pia per miracula clarus,
 Utque virum meritis vix tunc æquabilis ulli.
 Terra solo adjicitur mox, ceu præceperat æger,
 Post obitum parvam ne detineatur in horam
 Audit ut Hesychius, Cypri petit illico littus:
 Hic se versandum pingens discrimine multo,
 B Pignus sublegit decimo post funera mense,
 Majus namque Palestinæ comitantibus affert
 Lætisonis populi turbis monachumque catervis,
 Quæ, Constantino civilia jura ferente,
 Ob densas fidei segetes Constantia dicta,
 Inque monasterio priscl moderaminis abdit.
 Illæsa tunica, cum palliolo atque cuculla.
 Torpore erat toto, quasi viveret, integer; artus
 Et multo ut fatus refovebat aromate vulgus,
 Quemque pia late mundo virtute refudit,
 Carnalem in sensum quoque respergebat odorem

CAPUT IV.

De Maria Ægyptiaca et Zozima.

Incoluere Palæstinam virtutibus alti
 Egregiique viri, qui tramitis arta secuti
 Eximii, petiere poli sublimia celsi.
 Quorum alii placuere Deo deserta secuti;
 Ast alii pariter fraterna pace gregati,
 Inque monasteriis cœlesti jure morati.
 Quorum olim quoddam Jordanis ripa tenebat.
 Quo legem viguisse ferunt, pro tempore, utraque
 Nam socialis agon fere certabatur in anno,
 Ante diem, donec solito jejunia Paschæ
 Incipiunt ex more geri tum singula vitæ.
 Quique cremi dum vasta petunt, certamina sumunt;
 At cum jam redeunt paschalia festa, recurrunt,
 Ut pacis Dominum valcant benedicere in unum.

Hoc Zozimas supero ingreditur moderamine du-
 [ctus,
 Militia sese reliquos superasse fideli
 Dum reputat, Christo cum quis certarat agonem.
 Huc igitur veniens, tandem certaminis hujus,
 Discipulus factus, meditatur sumere normam.
 Qui deserta loci peragrat dum tempore dicto
 Interius penetrare studens inculta locorum,
 Rimatur si forte vivum reperire daretur
 Hac quoque sub validæ studio virtutis agentem,
 Hujus militiæ sibi qui dependerit usum.
 Deditus his, usti medio fervore diei
 Quondam, dum perferre preces contendit in altum,
 Appropere nigram solis expectat ab ortu
 Humanam veluti formam, loca prona petentem,

C Canitie ut lanam crines collotenus albam.
 Territus aspectu, crucis ora levamine munit.
 Obvius at fieri venienti ut cœpit, eandem,
 Maturante fuga, videt ad secreta migrantem;
 Quam sequitur rapido nitens contingere cursu,
 Dumque propinquus ei fieri jam cœpit, in istas
 Erumpens voces, lacrymis ita clamat obortis:
 Heus! quid, serve Dei, fugiens contemnis inertem
 Decrepitumque senem? Exspecta, quicumque videris.
 Exspecta per eum cujus sub nomine solus
 Incolis has terras; exspecta, attende victo,
 Siste gradum, per spem tanti mercede laboris
 Propositam, benedicque senem, sta, respice, verte
 Te nobis per eum qui nunquam rejicit ullum.
 Talia dum currens replicat, lacrymansque rogans-
 [que,
 D Devenere locum quemdam quo fluminis alvus
 Restiterat, sicco torrente, abeunte meatu.
 Hunc quoque transgrediens, corpus quod fugerat
 [isthic
 Substitit, hæcque refert lacrymanti, et multa quæ-
 [renti:
 Abba, ignosce, rogo, Zozima, quia pandere memet
 Non possum conversa tibi, sum femina, et ipsa
 Corporeo, velut ecce vides, pro tegmine, nuda.
 Sed jacias vestem, si vis oratio detur,
 Huic peccatrici, qua jam circumdata vertat.
 Audito Zozimas proprio cognomine, mente
 Concutitur, nimioque metu pervaditur hærens;

Advertensque illi supero se dogmate notum,
 Palliolum tandem jacet, osque in terga reflectit.
 Illa quod accipiens, carnis pudibunda coerces,
 Vertitur, implorat tantus quid venerit abba
 Sternuntur terræ pariter, benedici orant :
 Illa sacerdotis Zozimæ præterdit bonorem,
 Donorum ille Dei matri sublimia prefert.
 Quæ præcibus multis tandem sic victa præfatur :
 Sis benedictæ Deus cœlum curans animarum.
 Surrexere igitur, rogatque benigna viantem
 Ut status Ecclesiæ. sacer ut disponitur ordo.
 Ille refert ejus tribui fulcimine pacem,
 Et petit obnixè pro cuncto flagitet orbe ;
 Nec prius absistit mater quam vota profundit,
 Quæ labiis motis, tacita sed voce precari,
 Erectisque oculis manibusque ad culmina cœli,
 Dum cœpit, tota penitus tellure levatur,
 Et cubiti spatio terra sublata videtur.
 Jamque tremor membris Zozimæ, titubatio menti
 Gignitur, atque timet vano ne flamine forsân
 Ludatur, pronusque jacet, dum conscia vertit
 Se mulier, monachumque levat pellitque timorem ;
 Arguit errorem ; humanam probat ore favillam ;
 Insuper ostendens sancto baptismate lotam,
 Fronte crucis labiis et pectore stigmata figit,
 Ac Dominum, hostis ab insidiis se liberet orat.
 Ille iterum se prosterneus amplectitur hujus
 Cum plangore pedes, lacrymarum flumina fundens,
 Atque petens, superoque Dei sub numine jurans,
 Per Christum Dominum dignatum Virgine nasci,
 Ne celet quæ sit, quando, cur venerit, unde,
 Et tam vasta eremi peragrandi occasio qualis ?
 At testans et ob id, missum se credere ad ipsam,
 Ut manifesta Dei fierent quæ gesserat acta,
 Cujus judiciis obsistere staret iniquum ;
 Cui nisi complacitum foret ejus promere vitam
 Non illam sibimet visendam forte tulisset,
 Nec tribuisset ei tantum tolerare laborem
 Et tantam properasse viam, qui debilis atque
 Longævo fractus senio, ceu cerneret, astet,
 His aliisque inflexa piis sermonibus, illum
 E tellure levat mulier, sic farier orsa :
 Abba, ignosce, pudet vitiorum texere gesta,
 Atque operum sordes tibi dinumerare meorum.
 Sed quia vidisti memet sine tegmine nudam,
 Turpia quæ gessi quoque denudabo piacula ;
 Luxuriæ fuerim poteris pesnoscere quantæ,
 Quam magni sceleris squalens et sordida nævo
 Non equidem, ipse velut reris, mihi gloria mente
 Quam tibi dedigner fastu memorare nitescat :
 Quæve mihi tam pollutæ jactatio restet,
 Quæ delecta fui zabulo vas perditionis ?
 At vercor ne forte tibi cum cœpero probra
 Flagitii nudare mei, fugias velut anguem,
 Aure nec admittens quæ corpore turpiter egi,
 Sed narrabo tamen, scelerum nec facta silebo.
 Unde prius supplex imis exoptulo votis
 Ut ne deficias veniam mihi poscere tandem
 Judiciî prodesse die miseramine Christi.

A Stat madidus lacrymis senior pietate profusus,
 Illa suæ seriem vitæ sic inchoat ore :
 Ægyptum fateor patriam Phariosque parentes,
 Quorum despiciens affectum jam duodennis,
 Urbis Alexandri properans in mœnia veni ;
 At pudet expediam sordes, tractemque reatum
 Quo me virginitas stupro petulante reliquit
 Ut sordens jacui substrata libidinis armis.
 Ejus namque mihi quondam insatiabilis ardor,
 Hisque decem et septem duxi, vel eo amplius, annos
 Debacchans furiis, et publica facta popello.
 Nec quæ nonnullis, tulerant mihi dona pudorém,
 Nam pretio non quærebam damnare petulcos,
 Ut laqueans gratis possem mihi prodere plures.
 Id neque præcipiebat opum me copia ferre ;
B Mendicans etenim, stuppas vel fila trahendo
 Vivebam, summumque bonum illecebrosa putabam.
 Ergo modo tali vitam maculante probrosis
 Actibus, aspiciens quosdam, quasi tempore messis,
 Ægypti Libyæque viros maris alta petentes,
 Audio adoratum crucis hos properare tropæa
 Cujus erant Hierosolymæ mox festa colenda.
 Abjectoque colo manibus fusoque, cucurri ;
 Quos video validos placitisque mihi usibus aptos
 Aggrediens juvenes, in littore forte natantes,
 Inque verecundo mediam me schemate dedens,
 Accipite, aio, viri vobiscum memet amicam,
 Nam faciam possim quo non ingrata videri.
 His aliisque illi verbis ridere jocati :
C Navicula me suscipiunt, qua scanditur altum
 Navigio ocepto, quæ sint jam turpiter acta
 Quomodo vel meminisse queam ? Nam dicere lingua
 Quæ valeat, captare sonum quæ perferat auris
 Gestorum tam nigrorum, quibus ipsa magistra
 Exstiteram, quæ navigioque viaque patravi,
 Nolentes cogens stimulosque volentibus addens !
 Abba, ignosce stupens quia me non sorbuit æquor,
 Ipsaque miror hians quod me non terra vorarit,
 In laqueum mortis tantus quæ pessima jeci.
 Sed puto, qui nullum Dominus vult perdere, cunctos
 Esse volens salvos, quod me quoque vertere quærens
 Nec damnare parans, patienti mente ferebat.
 Perveniens tandem Solymam, quibus ante diebus
 Festum ibi sustinui, nequissima quæque peregi.
D Nec satis esse via juvenes mihi deputo junctos.
 Adjiciens civesque loci atque aliunde coactos.
 Venit ubi ergo dies sancti exaltatio ligni
 Qua colitur, ludens juvenum præcedo tumultus,
 Luxibus illiciens animas, venioque beati
 Ante fores templi, tentans intrare sacratæ
 Tecta domus, acta ætherea virtute repellor.
 Misceor hinc iterum turmis, iterumque repellor.
 Terque quaterque aliis nitens penetrantibus asto,
 Sola foris nam vi superi prohibebar honoris.
 Yixque aliquando probans dignam me ferre repulsam,
 Incipio mecum tacitis tractare querelis
 Id dira scelerum fieri gravitate meorum.
 Dum mœrens igitur doleo, dumque atria lustror
 Pectus contundens, imis suspiria duco ;

aspecto fores, circumfero lumina tectis :
 anus video Christi genitricis imago,
 nabatur, picturam pariete ductam ;
 quam propius speciem festina propinquo,
 nanterque tuens hæc murmure pango :
 Dei genitrix. indignam me veneratu
 o, tanti pollutam criminis actu,
 neranda nites animaque et corpore munda,
 undi Dominum genuisti carne pudica :
 quidem digne quia squalida abominer a te,
 sed Christum nostra ob purganda piacla
 misse tuo sanctum de corpore corpus ;
 precor, fer opem nusquam solamen habenti
 in te Natoque : tibi peto, præcipe pandi
 sacra mihi, sine regia visere sanctæ
 crucis, cœli domina, qua corpore passus :
 tua me sume fide, jam sorde carere
 æ, postquam Christi sacra video sceptras
 en sæcli positis pompisque relictis,
 ir properans quo me, benedicta vocaris.
 tis foribus pernix ceu jussa propinquo,
 nus valido fidei succensa calore,
 s ac veluti jussorum ducta tenore,
 or veniens intransibus addita turbis.
 o prohibente velut mihi tramiteparto,
 or templo, tueor pretiosa beatæ
 crucis, tremebundasacris cœlestibus asto.
 ut vult aperire sinum quem pœnitet, omni
 a nostra pius censor dimittere promptus ;
 pavimentis sternens, his oscula figo.
 ensque ab eo, qua Virginis edita forma,
 genu flexo, veros me cernere vultus
 ens, supplexque hæc verba precaminis addo :
 asti, domina, ecce mihi miseratio quanta
 , suscipiens indignæ famina servæ.
 visa mihi quæ nobis digna videri
 erat gravido vitiorum pondere pressis,
 summa Deo, perte qui suscipit omnes
 e quos vera viam conversio ducit.
 id plura loquar ? dum jam promissa pa-
 [trandi
 us adest tibi, quo placeat me dirige ductrix
 istraque viam, præcede magistra salutis.
 o cum dicto vocem hæc consulta ferentem :
 nisso invenies requiem Jordane beatam.
 vocem supero reputans mihi nomine latam,
 petens dominam ne deserat atria linquo.
 m me cernens quidam tria contulit æra ;
 his panes totidem mercata recedo.
 simul Jordanis iter, tum templa Joannis
 tæ subeo, communico verpere sacris ;
 cibo panis, Jordanis lambo fluenta
 cente die, quem transeo, vasta sequendo
 li, dominum expectans qui salvat egenos.
 zima vitæ seriem scitante quot essent
 quo mundum linquens devenerat anni,
 victus sumpsit tulerit quos dura labores.
 aginta hiemes septemque recogitat ex quo
 ait Solymam, postquam deserta colebat.

- A** Panum commemorat victum sibi parva diurnum,
 Quos egressa tulit secum, fragmenta dedisse.
 Cætera quid quæris ? Vereor nam cætera, dixit,
 Ne patiar quæ passa diu, si promere coner.
 Tempore crede tamen tanto graviora tulisse
 Quanto luxuriæ jacui submersa cloacæ
 Namque decem et septem [gravius cortamen in an-
 [nos
 Cum desiderii mundi, quæ vana voluptas.
 Non ignotas mihi dudum, conferre solebat ;
 Namque animum pisces Pharii carnesque sub-
 [ibant ;
 Vinum concupiens, nec aquam reperire valebam.
 Carmina nonnunquam mihi luxuriosa redibant
 In mentem, lepide quæ decantare sueram.
- B** Mox lacrymans pectusque manu validissime tun-
 [dens,
 Verba reducebam, cordi quæ Virginis olim
 Ad vultus dederam, statuens me mente sub ipsis,
 Corque mihi mundum fieri importuna rogabam,
 Dum veniens superis lumen circumdaret, atque
 Me stabilem, mitem et validam renovaret agoni.
 At quali elogio narrabo libidinis æstus ?
 Ignis enim validus carnem incendebat ab intus
 Et totam rapiebat amor nimiumque trahebat,
 Ad spurci turpes impellens criminis usus.
 Quod patiens, terramque petens, lacrymisque ri-
 [gando
 Infundens astare mihi jam Virginis ora
 Mente videns fidei, meditabar strata tenorem
- C** Hanc compellantem memet, vultuque minaci
 Terrentem, aspiciens, pœnasque furoris agentem
 Vindictæ, et gladio monstrantem judicis ira
 Ante nec a terra surgebam ni prius illa
 Lux infusa mihi superi solaminis omnes
 Turbato victrix furias e corde fugaret.
 Semper enim dominæ posebam virginis actum,
 Ipsa ferebat opem, mecum certabat et ipsa ;
 Ipsaque me cunctis et nunc moderatur in actis.
 Istius inde cibum Zozima vestemque rogante,
 Majoris luctæ memoratus dixit in annos
 Se geminis ac dimidio quos detulit ipsam
 Panibus et post hinc herbis vixisse repertis ;
 Vestibus assumptis, rapuit quas temporis ætas
 Vi solis nimium, nimium vi frigoris actam ;
- D** Sed virtute Dei se mente et corpore tectam
 Nutriri atque tegi Domini munimine verbi,
 Cum non vivat homo solum solamine panis
 Quin omni verbo Domini quod prodit ab ore,
 Nudati et vitiiis donentur tegmine petra.
 Auditis sacræ titulis, interrogat heros
 Scripturæ mulier sapiens an grammata nosset.
 Illa negat, vivumque Dei penetralia cordis
 Illustrare docet verbum sensusque replere
 Tum pro se Zozimam supplex orare precatur,
 Et petit obtestans ne se, dum vincula carnis
 Deserat, ipse palam faciat ; sed vadat, itemque
 Tempore se simili venturo visitet anno :
 Sacraque dum redeunt solito jejunia more,

Jordanis ropetens eremum ne transeat annum,
Prædicens quod nec quoquam si tentet abire,
Sit potis, at maneat cœnam benedictio Christi
Quam facit exspectans venerandam, vespere sur-
(gat

Corporis atque sibi Domini mysteria portet ;
Ad ripam Jordanis eam cum munere Christi
Sustineat, quo mox veniens communicet almis.
Inde monasterii Patrem sub nomine signans
Præcipit hortari, vigilet, sibi credita servet,
Attendatque gregi, resecat quæ prava videbit,
Ille monasterium post hæc petit, illa recessus.

Abba igitur toto tacuit quæ viderat anno ;
At cum jam properant jejunia sacra residit,
Febribus invasus, reliquis abeuntibus extra,
Dixerat ut sibi vaticinans anus ore beato.
At redeunt sanctæ fratres ubi vespere cœnæ,
Dulcibus ille parans monitis impendere curam,
Sacramenta vehit divini corporis atque
Sanguinis in calicem secum Jordanis ad oram.
Adventum sanctæ opperiens in margine ripæ :
Exspectata diu, quæ jam sub tempore noctis
Adveniens cruce transgreditur sibi ponte parato
Et solidum liquidas corpus superambulat undas.
Aspiciens stupet ista senex, sub lumine lunæ,
Perfectique videt quam sit certaminis impar,
Inde petit mater fidei dicatur ut ordo,
Jungaturque dein locuples oratio Christi.
Postquam perpetuæ sumpsit mysteria vitæ.
Mox in pace Dei sese dimittier orat.
Ast compulsus viri precibus, tria contulit ori
A senæ lenticulæ delatæ grana canistro.
Hinc petit ut senior venturo rursus in anno
Torrentem repetat quo sunt simul ante locuti.
Se Deus ut jubeat memorans hic esse videndam.
Sic sibi poscentes abeunt solamina ferri
Mutua, devotasque preces utrinque profundi.
Tum super amnis anu fluctus repedante beata,

A Septa monasterii repetit lætissimus abba.
Exacto rediens anno loca jussa revisit,
Adveniensque videt jam membra relicta calore,
Compositis manibus, versumque jacere cadaver
Solis ad egressum ; lacrymis perfunditur heros,
Dumque preces dicens et psalmos usibus aptos
Exsequias celebrat ; sed nominis inscius hæret ;
Terram despiciens, apices in pulvere ductos
Cernit, decessusque diem nomenque ferentem.
Conjicit ergo ipsam migrasse in nocte Mariam,
Præterito sanctis qua participaverat anno,
Adque locum trina: spatio rediisse sub horæ,
Ad quem his denis vix venerat ille diebus.
Angitur ergo senex desunt quia rastra labori
Atque sepulturæ per quæ deserviat arma ;
B Exiguumque videns lignum sibi forte jacere
Corripit, enitensque fodit durissima terræ,
Terga terens, nec proficiens, imparque laboris.
At sudore operis madefactus, lassus, anhelus
Respiciens videt ingentem prope stare leonem
Pigneris atque pedes mihi prolambore lingua.
Territus ille pavore, crucis se muniit armis,
Motibus et blandum cernens tandem, ista volutat
Forte sibi socium patrandam ad munia missum,
Imperat hic fidens vertat quo bellua glebas
Expediatque piis membris festina sepulcrum.
Paret at ipsa senis, sumpto lenimine, jussis ;
Et didicit tandem feritas oblita furoris,
Nescia servitii, sancto servire labori :
Libera corda gerens, serviles explicat actus
C Funeris officio diverso more peracto,
Diversi remeant comites, diversa petentes.
Hic deserta sequens petit abdita lustra ferarum ;
Iste monasterium rediens adit agmina fratrum,
Cernere quæ meruit narrat magnalia Christi.
Instituunt fratres festum celebrare beatæ,
Grandævusque senex Zozimas in pace quiescit.

CAPUT V.

De sancto Fabio martyre.

Multa Palæstinam constat decorasse tropæa,
Ex quo progressi mundum ornare triumphis
Signiferi insignes Christi, pietate viriles ;
Qni mundum et mundi proceres sub sceptrâ premen-
[tes,

Hanc palmis vacuum non abjecere negatis.
In qua victores veterique novaque coruscant
Lege Patres, quorum paucos coluisse relatu
Me fateor stricto, lepida nec luce polito,
Nam licet antiquis pictoribus atque poetis
Quælibet audendi fuerat quondam æqua potestas,
Pauca magis cupiam strictim, sed vera profatus,
Sirmate quam longo reperiri falsa secutus.
Unde nec admisi ut canerem certamina quorum
Non titulos ulla inveni in regione notatos
Incerta quorumve leguntur ab urbe triumphii.
Propterea Fabium rutilant solemnina, cujus
Extrema cum solis humum face Julius urit
Cæsareæ expositæ non assignavimus urbi,

Cæsareæ quoniam plures a Cæsare dictæ,
Et quam sacrarit jugulo non legimus harum.
Traditur ut Christi certamine fortiter usus.
Præsidis ipse quidem quia sumere signa recusat,
Traditur in tetro fortis sed carcere miles ;
Post aliquotque dies hinc sistitur ante tribunal,
Scitatur semel atque iterum, duratque fidelis.
Mox jugulo plecti furibundo a judice jussus
Percutitur gladio, capitali lege subactus.
Tum ne detur humo servant custode cadaver,
Reticuloque situm salsis maris inditur undis.
Post triduum mersum corpusque caputque deorsum
Reticulo, sed sub Domini virtute revulso
Sacratæ capiti redhibentur membra beati
D Et scapulis cervix servatis jungitur ictus
Indiciis, totumque simul revocatur arenæ
Littoreæ, blandis oneri famulantibus undis,
Integroque pii cultus sepelitur honore.

CAPUT VI.

De sancta Theodosia.

huic data non urbi a nobis Theodosia virgo
 constat, Cappadocum legitur quod sidera nacta
 cæsareæ: tradunt tamen hanc quia plurima gesta
 cæsareæ esse Palestinæ, memorasse videbor
 hanc vel fine libri. Quæ confessoribus ultro
 e socians Christi, sdb cæde Diocletiani
 lecto decemque gerens cælebs feliciter annos,
 cæpta et ab Urbano præfecto, verberata cæsa,
 equuleo suspensa, truci cruciata rigore,
 carcerem in obscuro, ferro vincitur onusta;

A Omnia quæ virtute Dei disrupta facessunt
 Vincula, sed vinculis semet sine compede servat
 Mergitur hinc alto, magna sibi rupe ligata;
 Quam vox incolumem siccis mare reddit arenis.
 Subrigiturque feris, illæsa sed exit ab ipsis,
 Quod mare quodque feræ vitant explere, satelles
 Funesto properat gladio, quem læta recepit:
 Ultroneumque hilaris victrix implevit agonem
 Ante thronum Sponsi referens festina tropæa.

DE TRIUMPHIS CHRISTI ANTIOCHIÆ GESTIS LIBRI DUO

PRÆFATIO SEQUENTIS OPUSCULI.

Temporis prisci proceres Damascum
 Dixerant culmen Syriæ, caputque
 Patris Abrahæ Chanami vocatam
 Prole Damascum.
 Cessit at postquam patris a Seleuco
 Civitas est Antiochi decore
 Structa, quam cunctæ Syriæ eminere
 Maluit auctor.
 Nuper huc Christi famuli feruntur
 Territi prima tribulatione
 Qua pium constat Stephanum cruento
 Grandine pressum.
 Hinc via facta geruli fideles
 Huic ferunt urbi radios beati
 Luminis, fecunda Dei serentes
 Semina verbi.
 Cœpit hic jam lux, tenebris fugatis,
 Splendide fulgens adeo micare,
 Nomini ut primordia Christiano
 Urbs daret ista.

B Tum ferax accrescere præminentis
 Tritici surgit seges, ac referre
 Centuplum cælis patienter aucto
 Mergite fructum.
 Spiritus sancti radiata luce,
 Intuens toto orbe famem futuram,
 Fertiles certat Solimam patronis
 Ferre manipulos.
 Nam prophetiæ quoque dona sumpsit
 Muneris charismate, quo, tributo
 Gentibus, Judæa caret, salutis
 Fonte negato.
 Urbe pua certamina sunt labore
 Plura decertata pio, fideles
 Clara quis Christi referunt alumni
 Præmia regni.
 C E quibus multis, quia Christiani
 Nominis fons hic et origo cœpit,
 Post Palæstinos breviter triumphos
 Paucula tangam.

INCIPIT LIBER PRIMUS.

CAPUT PRIMUM.

Urbs nacta Antiochi nomen de nomine regis,
 Ortis apostolicæ magnis instructa magistris;
 Mæarcha Petro, hic prima residente cathedra,
 Presulis et digni officium solerter agente,
 Atque scholæ Paulo docili cælestis alumno,
 Gregius celebrat, Christo donante, triumphos;
 Martyribus factis, isto sed nomine nec dum
 Dictis, martyrii quoque dat reverenter honorem,

D Et Machabæorum recolit solemnia fratrum:
 A quibus antiquæ dum testificatio legis
 Fortiter assertitur, matre exhortante beata,
 Pro legislatore Deo stant ultima passi,
 Et quia pro casta mandati lege necantur,
 Christi sunt testes, veteris qui legis habetur
 Finis principiumque novæ, probat auctor utriusque.
 Qui sacra dum certant non abjurare paterna,